

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 51 · 14. februar
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 14. februar 2024 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 51):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:10]: Representanten Ola Elvestuen vil framsette et representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:00:27]: På vegne av representantene Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Ingvild Wettrhus Thorsvik og meg selv har jeg gleden av å legge fram et representantforslag om å øke bestandsmålene for ulv, jerv og gaupe.

Presidenten [10:00:43]: Representanten Bengt Rune Strifeldt vil framsette et representantforslag.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:00:58]: På vegne av representantene Sivert Bjørnstad, Sylvi Listhaug og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om endringer i markedsregulatorordningene i landbruket, for å bidra til et rettferdig system som både sikrer produksjonsgrunnlag og sunn konkurranse.

Presidenten [10:01:16]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:24]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:26]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Tonje Brenna, Lubna Bobby Jaffery og Erling Sande vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Henrik Asheim.

Henrik Asheim (H) [10:01:54]: Mitt spørsmål går til arbeids- og inkluderingsministeren.

Vi har sektorer i Norge som trenger ekstra arbeidskraft i perioder. Det har man løst på ulike måter, bl.a. gjennom innleie fra bemanningsbyråer. Det kom i 2019 nye regler, som bl.a. forbød nulltimerskontrakter. Samtidig gjorde Arbeidstilsynet undersøkelser av bemanningsbyråene og avdekket ikke flere brudd på arbeidsmiljøloven i disse selskapene enn i resten av arbeidslivet.

Allikevel valgte regjeringen og det nye flertallet å lage nye og enda strengere regler, som trådte i kraft

1. april i fjor. Det innebar bl.a. forbud mot innleie for bygge- og anleggsbransjen i Oslo, gamle Viken og Vestfold. I tillegg er det langt strengere regler i resten av landet. Dette ble begrunnet med at man ønsket mindre innleie, men også flere faste stillinger. Paradoksalt nok førte disse regelendringene til at en hel del fast ansatte i bemanningsbyråene nå har mistet jobben.

Fafo har i samarbeid med Samfunnsøkonomisk analyse på oppdrag fra statsrådets eget departement stilt spørsmål til byggenæringen både i og utenfor forbudssonen om hvordan de ser for seg å skaffe den arbeidskraften de ellers ville skaffet gjennom innleie. Kun to av ti bedrifter oppgir at de ser for seg å ansette flere mennesker i fast stilling. En av fire bedrifter, både i og utenfor forbudssonen, mener derimot at det er nødvendig med flere midlertidige ansettelser, og i landet som helhet sier 34 pst. av bedriftene at de nå vil bruke mer overtid for sine ansatte. Fellesforbundet har uttalt at disse tilbakemeldingene fra arbeidslivet tror de ikke på. Derfor er mitt første spørsmål til statsråden: Tror statsråden på svarene fra næringslivet?

Statsråd Tonje Brenna [10:03:45]: Det var et omfattende spørsmål, på den måten at en rekke påstander fra både Fafo og andre ble komprimert til ett spørsmål: Tror jeg på dem – ja eller nei? Mitt svar er at det viktige for regjeringen er at vi skal ha trygge og gode arbeidsforhold på jobb alle sammen, uansett hvilken bransje vi jobber i. Da er det en stor fordel om lov- og avtaleverk spiller på lag, hvor lovgiver bidrar der man kan for at folk skal ha fast ansettelse og en trygg jobb å gå til, og vi er avhengig av høy organisasjonsgrad for at partene skal gjøre sin del.

Det er mange bransjer som strever med å få tak i folk for å få dekket de behovene de har. Det mener jeg ikke er en unnskyldning for å la være å ansette folk fast. Tvert imot er jeg helt overbevist om at det er en sammenheng mellom f.eks. om unge mennesker velger å utdanne seg til å jobbe i en bestemt bransje, og hvilke arbeidsvilkår det er i den bransjen, hva den bransjen er kjent for, og om man kan se for seg en framtid der som arbeidstaker. Derfor mener jeg at det var riktig av regjeringen å stramme inn på muligheten for innleie, med de unntak som finnes, bl.a. at hvis man avtaler det mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, er det mulig å leie inn arbeidskraft når man trenger det.

Byggebransjen er en veldig konjunkturutsatt bransje. Derfor er det ekstra viktig at vi jobber med å kvalifisere ungdommene våre og er opptatt av å rekruttere til bransjen hver eneste dag, også når det er litt lavere aktivitet, sånn som det er nå. Det gjør vi gjennom å sørge for å ha et godt utdanningstilbud over hele landet, som jeg også mener er en fordel om er politisk styrt, av fylkespo-

litikerne, som vet hvilket behov det er for arbeidskraft i deres region. Det gjør vi gjennom å stramme til på lovverket, som gjør at det er godt å jobbe også i bransjer som tradisjonelt er utsatt for en del utfordringer, som sosial dumping og useriøse aktører, og det gjør vi også gjennom å jobbe kontinuerlig for godt partssamarbeid, sørge for at det er trygt og godt å gå på jobb, og at organisasjonsgraden er høy, kanskje særlig i de bransjene vi her snakker om, hvor organisasjonsgraden mange steder er for lav, og arbeidslivet utfordres av useriøse aktører.

Henrik Asheim (H) [10:05:44]: Jeg tolker det som et ja til at statsråden tror på de tilbakemeldingene som næringslivet nå selv gir, fordi det er departementet som har bedt om de tilbakemeldingene.

Det har kommet flere utslag av dette forbudet mot innleie i bestemte områder på bygg og anlegg. Aftenposten kunne bl.a. dokumentere at man etter flommen ved ekstremværet Hans slet med å skaffe elektrikere til å reparere skadene i Hallingdal fordi det tilfeldigvis ligger i Buskerud, mens man kunne leie inn elektrikere i Valdres fordi det tilfeldigvis ligger i Innlandet. Det er også slik at sentrum–venstre-tenketanken Agenda har spurt de tiltsvalgte i bygge- og anleggsbransjen, som uttrykker mye positivt fra deres ståsted, men som er urolige for økt bruk av underleverandører. De peker på at man tidligere hadde innleid arbeidskraft som man sørget for at hadde de samme arbeidsvilkårene som de som jobbet der. Nå har man underleverandører, som de har langt mindre kontroll med.

Regjeringen har omtalt dette forbudet som midlertidig i disse områdene, og da er spørsmålet til statsråden: Hva mener hun skal til for at det midlertidige forbudet oppheves?

Statsråd Tonje Brenna [10:06:47]: Jeg mener at når vi gjennomfører lovendringer for å få bukt med et problem, må vi la lovendringene virke for å se om de er nyttige for oss for å få bukt med nettopp det problemet. Jeg mener at hypotesen om at vi må gjøre mer for at folk har en trygg, fast jobb å gå til, står seg, enten det er ekstremvær eller konjunktursvingninger i økonomien som er bakgrunnen for at det er høyere eller lavere aktivitet i enkeltbransjer.

Jeg mener også at det er en ting Fafo forteller oss, som representanten Asheim utelater når han forteller om Fafo. Det er nemlig det at forskning forteller oss at om du har fast jobb, har du på det jevne høyere lønn – ikke bare i form av at den jobben du har, lønner deg bedre, men du har også i snitt en høyere timelønn. Det er altså direkte på den enkeltes bankkonto bedre å være fast ansatt i en bedrift enn det er å være innleid nå og da. Derfor mener jeg – og det går tilbake til der jeg startet – at det er et mål for regjeringen at vi skal ha trygge, faste

stillinger til folk i dette landet. Det er ekstra viktig i konjunkturtsatte bransjer, og derfor mener jeg at de innstramningene vi gjorde, var riktige, og vi må se hvordan de virker framover.

Henrik Asheim (H) [10:07:48]: Det er derfor det er så dumt at så mange fast ansatte i bemanningsbransjen nå har mistet jobben. Det er også slik at regjeringen tidligere har måttet gjøre unntak i dette regelverket, f.eks. for det man kaller spesialkompetanse, altså konsulenter og rådgivere. Regjeringen har laget et unntak for landbruket, og de begrunner det med at landbruket er sesongbasert, men de har ikke laget unntak for andre bransjer og sektorer som er sesongbasert. I tillegg har de unntatt helsevesenet, med begrunnelse i at dersom de hadde fjernet det i helsevesenet, kunne man ikke hatt forsvarlig drift. Jeg tror alle forstår at en festival som pågår i fem dager, eller et høyfjellshotell som har mye mer å gjøre på vinteren enn på sommeren, ikke kan ha alle dem de trenger i høysesongen, fast ansatt hele året, og det er derfor de trenger å leie inn ekstra arbeidskraft fra bemanningsbyråene. Nå er det også krav om unntak for kulturbransjen, som kan leie inn folk til å rigge opp og ned lys og lyd, men de kan ikke leie inn folk til sikkerhet eller til å servere øl på festival. Ser statsråden at det nå begynner å bli et veldig inkonsekvent regelverk med mange unntak, og er hun åpen for å lette på de generelle reglene heller enn å lage denne typen sveitserostlover som hun nå har laget?

Statsråd Tonje Brenna [10:08:56]: Det paradoksale med å ri to hester over tid, hvis de ikke holder samme retning, er at man blir stående i en veldig lite elegant spagat. Her mener representanten på den ene siden at det er et problem at vi har strammet inn, og på den andre siden mener han at det er pragmatiske unntak for bransjer som trenger det spesielt. Jeg mener at festival- og konsertarrangører er et veldig godt eksempel på et pragmatisk unntak, hvor – så vidt jeg husker nå, med alle forbehold – det også er mulig å ha unntak for servering av både mat og øl.

Jeg går tilbake igjen til Fafo. Det ene vi vet, er at man får høyere betalt på timebasis hvis man har fast jobb. Det andre vi også vet, er at den største overgangen fra bemanningsbyrå til ikke å være ansatt i bemanningsbyrå lenger, er til fast jobb. Altså virker egentlig regjeringens politikk på flere nivå. Både er det slik at flere blir fast ansatt, og vi sørger for at det er mer forutsigbart for den enkelte, fordi man slipper å være så utsatt i f.eks. konjunkturtsatte bransjer som man var tidligere, da det var mye mer liberalt når det gjelder innleie. I tillegg kan jeg glede representanten med at siden vi tiltrådte, har 130 000 flere mennesker i Norge kommet i jobb. Jeg me-

ner det er et uttrykk for at vår arbeidslivspolitikkk fungerer svært godt.

Anna Molberg (H) [10:10:09]: Statsråden nevnte nettopp dette med å ri to hester – og apropos det: I Fri-Fagbevegelse kunne vi nylig lese at statsråden har hatt et møte med partene i arbeidslivet, der det var enighet om at det bare er tillitsvalgte etter hovedavtalen som kan avtale innleie. I svar på spørsmål fra undertegnede i forrige uke skriver statsråden derimot at det ikke er foretatt endringer i hvordan lovens tillitsvalgtbegrep skal forstås. Loven sier at tillitsvalgt ikke trenger å være fagforeningstillitsvalgt. Dette er bekreftet av statsrådets eget departement og tidligere arbeids- og inkluderingsminister fra Arbeiderpartiet. Det står også svart på hvitt i regjeringens tilsvarende til ESA, som nå vurderer om innleiereguleringene er ulovlige. Hvorfor sier statsråden og LO til pressen at det likevel bare er fagforeningstillitsvalgte i LO som kan inngå avtale om innleie?

Statsråd Tonje Brenna [10:11:11]: En konsekvens av at man har anledning til å avtale seg bort fra innleie, er jo at man har en fagforening, at man har en tillitsvalgt, og at man bruker det avtaleverket som finnes. Derfor er hele poenget – og det har også vært Stortingets poeng – at inngangskriteriet for å avtale seg vekk fra lovens bestemmelser er at det er en organisert arbeidsplass med parter som kan avtale seg vekk fra det. Det har jeg fastholdt gjennomgående, det har jeg svart, det har min forgjenger svart, og det er jeg helt overbevist om at Stortinget også er enig i, all den tid Stortingets klare intensjon var å stramme inn på dette og være helt tydelig på at det skal være organiserte forhold og enighet mellom partene der man eventuelt måtte avtale seg vekk.

Jeg har hatt møte med partene, hvor det ble uttrykt at det er en lite utbredt praksis å omgå disse reglene. Det er jeg glad for, for jeg mener det er en forutsetning for at loven skal virke etter hensikten. Så har jeg sagt at jeg kommer til å fortsette dialogen med partene for å se om det er behov for justeringer, f.eks. når det gjelder Arbeidstilsynets veiledning i disse spørsmålene.

Anna Molberg (H) [10:12:15]: Dette er med all respekt svært uklart. Det sies én ting til pressen, og det sies noe annet i svar på skriftlig spørsmål. Hvis vi legger til grunn det statsråden da har kommunisert til pressen, betyr det at det kun er fagforeningstillitsvalgte i LO som kan inngå avtale om innleie. I sin argumentasjon overfor ESA sier regjeringen derimot at loven skal forstås slik at alle tillitsvalgte kan inngå avtale om innleie. En ny definisjon av tillitsvalgt betyr at små og mellomstore bedrifter ikke kan leie inn med mindre de er organisert med en tillitsvalgt fra LO. Det betyr at bedriftene må

tvunge sine ansatte til å organisere seg i Norges største fagforening for å få leid inn folk. Kan statsråden bekrefte at det er dette som er den nye realiteten? Og ikke minst: Har regjeringen korrigert sine tidligere opplysninger til ESA, slik at vi får en riktig beslutning om hvorvidt innleiereguleringene er ulovlige eller ikke?

Statsråd Tonje Brenna [10:13:17]: Jeg mistenker, etter en rekke både skriftlige og muntlige spørsmål og svar, at det er en litt villet misforståelse fra representanten, for dette er ikke uklart. Det står jo i lovteksten som Stortinget har vedtatt, hva inngangskriteriet for å avtale seg vekk fra forbudet mot innleie er. Det er at det er parter som kan komme til enighet om det, at det er en avtale på arbeidsplassen. Utover det mener jeg at dersom representanten føler at dette ikke er klart gjennom både skriftlig og muntlig svar gitt av meg, så har vi en utfordring, og da får vi diskutere det videre. Jeg er usikker på hva representanten egentlig gjør her, annet enn å prøve å bidra til mer forvirring om noe som er helt klart, nemlig at dersom partene er enige om det på den enkelte arbeidsplass, har Stortinget sagt i lovs form at de kan avtale seg vekk fra forbudet mot innleie – hvis de er enige om det.

Mimir Kristjánsson (R) [10:14:16]: Jeg er enig med statsråden i at vi har en utfordring. Den utfordringen er at det som står i regjeringens svarbrev til ESA, det som står i Arbeidstilsynets veileder, og det som er oppfatningen til en rekke firmaer i Norge, er det motsatte av det vi blir fortalt her i stortingssalen. Statsråden har på gjentatte spørsmål i dag snakket seg bort ved å si at partene kan avtale. Spørsmålet er: Hvem er det som representerer den ene parten? Det er det som er spørsmålet. Er det den tillitsvalgte som bare er et verneombud, eller er det den tillitsvalgte fra fagforeningen med innstillingsrett? Det er det klare ja/nei-spørsmålet statsråden må svare på. Hvem er det som har muligheten til å inngå denne avtalen på arbeidsselgerens vegne?

Statsråd Tonje Brenna [10:15:08]: Vi har organisasjonsfrihet i Norge, så hvor folk velger å organisere seg på den enkelte arbeidsplass, er helt opp til dem. Nettopp fordi vi har store bedrifter, vi har små bedrifter, vi har bedrifter hvor dette lovverket er veldig relevant og ofte kommer opp til diskusjon, og vi har bedrifter hvor dette sjelden er tema i det hele tatt, har jeg vært opptatt av å ha denne diskusjonen gående med partene for å se om loven virker etter hensikten. I det møtet jeg har hatt, kom det til uttrykk at det er lite utbredt at man går utenom de reglene som gjelder. Det er en opplevelse av at partene jobber godt sammen, og at organisasjonene og arbeidsgiverne finner sammen på den enkelte arbeidsplass. Jeg opplever også at det er et klart ønske fra

arbeidsgiversiden at man blir enige om det, der hvor man avtaler seg vekk fra forbudet mot innleie.

Derfor mener jeg at loven foreløpig ser ut til å fungere etter hensikten og Stortingets intensjon, som var å tydeliggjøre at det må være enighet mellom partene hvis man avtaler seg vekk fra innleie, og jeg står fast ved det svaret.

Mímir Kristjánsson (R) [10:16:06]: Det som er hundre prosent klart, er at det er hundre prosent uklart hva statsråden svarer nå. Spørsmålet er: Hva er det den loven og regelen er? Spørsmålet er: Hvem er det som har muligheten til å inngå avtale der? Om regelen bare omgås noen få ganger i norsk arbeidsliv, er ikke det det interessante. Om det finnes organisasjonsfrihet – og for den saks skyld ytringsfrihet, religionsfrihet og menneskeretter – i Norge, er heller ikke spørsmålet. Spørsmålet er: Hvem er det som kan avtale, på vegne av arbeidsgiversiden, at det kan være innleie? Er det en representant for de ansatte som er med i en fagforening med innstillingsrett, eller kan de som eier bedriften, avtale med en hvilken som helst representant?

Det spørsmålet har det mange ganger blitt levert veldig uklare svar på, og det må vi nå få en oppklaring av og en klarhet i.

Statsråd Tonje Brenna [10:16:55]: Det er jo derfor jeg er så opptatt av inngangskriteriet for å ta unntak i loven i bruk, nemlig at man har en fagforening å avtale med. I virksomheter med en fagforening som har innstillingsrett, kan ikke jeg legge annet til grunn enn å forutsette at det er god dialog mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og fagforeningstillitsvalgte, og at man på arbeidsplassen finner en løsning som handler om dette, hvor man er enig. Dette er et godt eksempel på et område hvor lov og avtaleverk må spille godt sammen, for loven sier det loven sier, og så er det praksisen ute på arbeidsplassen som avgjør hvem som har anledning til å gjøre denne avtalen.

Derfor mener jeg vi må forutsette at på en arbeidsplass med en fagforening som har innstillingsrett, er det den fagforeningen det gjøres avtale med. Jeg har svart helt klart og tydelig overfor ESA. Jeg har også hatt møter med organisasjonene, som sier at dette ikke er et problem, dvs. at arbeidsgiver forsøker å omgå det. Tvert imot finnes det gode løsninger mellom de tillitsvalgte på arbeidsplassen og arbeidsgiver, der det skulle være aktuelt.

Presidenten [10:17:57]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Helge André Njåstad (FrP) [10:18:11]: Spørsmålet mitt går til kommunalministeren.

Samtidig som me sit her i Stortinget i dag, veit me at det er mange lokalpolitikarar som er samla i Trondheim til viktig møte i KS. Ein av dei diskusjonane som går føre seg der, er stram kommuneøkonomi, stor grad av statleg styring og lite handlingsrom for lokalpolitikarar. Det betyr at mange tenester rundt om i norske kommunar er under press. Folk som er opptekne av barnehagetilbod, god eldreomsorg og ein god skule, opplever at kommunane må kutta og stramma inn fordi ting har vorte dyrare for kommunane, renta stig, og straumen blir dyrare.

Det har vorte vanskelegare å vera lokalpolitikar under Senterparti–Arbeidarparti-regjeringa. Der kommunane dei siste åtte åra med borgarleg regjering bygde opp store fond, ser me no at ein må tæra på dei fonda for å få budsjetta til å gå i hop. Det er rett og slett ei anna verkelegheitsbeskriving i norske kommunar i dag enn det har vore tidlegare. Dei har rett og slett mindre handlingsrom til å levera og utvikla gode tenester. Me registrerer òg at det er få tiltak som kjem frå regjeringa for å gjera det betre for kommunane å levera gode tenester til innbyggjarane der innbyggjarane bur. Ein har eit inntrykk av at denne regjeringa er meir oppteken av å driva med reversering og folkerøystingar og bruka pengar på å oppretta nye fylkeskommunar som innbyggjarane ikkje har eit særleg forhold til, framfor å utvikla gode barnehagar og skular og god eldreomsorg i norske kommunar.

Spørsmålet mitt til kommunalministeren er rett og slett: Kva vil kommunalministeren seia til alle lokalpolitikarar som er samla i Trondheim, og som er bekymra for kommuneøkonomien, bekymra for ikkje å få budsjetta til å gå i hop og bekymra for ikkje å kunna levera gode tenester til innbyggjarane? Har kommunalministeren nokre gode tilbakemeldingar til dei som no er samla for å leggja ein plan for dei neste fire åra i kommunane sine?

Statsråd Erling Sande [10:20:03]: Eg har òg hatt glede av å vere i Trondheim og prate med desse lokalpolitikarane. Eg er oppteken av deira situasjon, og regjeringa er oppteken av å levere ein god kommuneøkonomi. Vi har også vist det, for noko av det fyrste Senterpartiet og Arbeidarpartiet gjorde då vi kom inn i regjeringskontora, var å løyve meir midlar nettopp til kommunane, 2,5 mrd. kr meir, for å løyse dei viktige tenestene og oppgåvene som representanten Njåstad viser til.

Ein god kommuneøkonomi er avgjerande viktig. Sjølv om kommuneøkonomi er eit kjedeleg ord, handlar det i praksis om kva skuletilbod ein har, kor god skulen kan vere, og kor god eldreomsorga kan vere, for har ein ikkje dei økonomiske rammene til det, seier det seg sjølv at då vil det ramme tenestetilbodet. Difor er dette noko regjeringa er svært oppteken av.

I tillegg til det eg har nemnt, er vi no i gang med gå gjennom inntektssystemet for kommunane. Då ser vi særleg på dei kommunane som er i kommunegrupper der det er låge inntekter. Dei har låge skatteinntekter, men dei har kanskje likevel store utfordringar i tenestetilbodet sitt. Så det handlar òg om korleis vi kan bidra til å utjamne meir mellom kommunane.

Helge André Njåstad (FrP) [10:21:29]: Det var ikkje overraskande at hovuddelen av svaret handla om at dei kommunane som slit, skal få hjelp frå dei kommunane som har høgare skatteinntekter enn landsgjennomsnittet.

Det er veldig merkeleg at rekninga for svak kommunøkonomi rundt om i norske kommunar skal sendast til Oslo, Bærum, Asker, Austevoll osv., i staden for at staten tek eit større ansvar og faktisk stiller opp for barnehagetilbodet, skuletilbodet, eldreomsorga og andre viktige tenester som innbyggjarane er opptekne av. Svaret kan ikkje alltid vera at ein skal vera oppteken av eit inntektssystem der ein i fleire år har brukt kommunane si tid på å setja kommunar opp mot kvarandre. Det er heilt openbert at det er staten som må på banen for å sørgja for at me har ein god kommuneøkonomi – ikkje ved å senda rekninga til andre kommunar som òg har utfordringar.

Kvifor kan ikkje staten bidra meir i staden for å senda rekninga til dei skattesterke kommunane?

Statsråd Erling Sande [10:22:24]: Eg trur vi må vere einige om at inntektssystemet er viktig. Det handlar om korleis vi fordeler dei midlane som går til kommunane. Det må jo også vere representanten Njåstads syn at det er viktig korleis vi innrettar det, men å ta det i same debatt som nivået på overføringane blir ikkje riktig, for der har regjeringa sikra auka overføring til kommunane, sånn at ramma for mange kommunar – dei fleste – har auka. Samtidig går vi no gjennom fordelinga av midlane. Det er to forskjellige debattar, og då er vi sjølv sagt opptekne av at fordelinga skal vere rettferdig. I dette tilfellet har strekken blitt for stor, og det går særleg ut over kommunar som har låge inntekter. Då meiner eg det er både ansvarleg og riktig å sjå på korleis vi kan løfte dei kommunane noko.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:23:31]: Vi har over tid opplevd en stor strøm av flyktninger til Norge, og det er ingen tvil om at det medfører utfordringer for Norge som nasjon og også for kommunene rundt omkring.

Fremskrittspartiet fremmet i år et representantforslag om å fullfinansiere statlig påførte utgifter til kommunene som følge av den store flyktningstrømmen og bosetting av disse flyktningene. Dette har ført til et

enormt stort press på de kommunale tjenestene samt at kommunene har fått økte utgifter til de kommunale tjenestene. Dette kan medføre at barn ikke får den oppfølgingen de har behov for i skolen, at ventetiden ved fastlegekontorene øker, eller at eldreomsorgen i kommunen rett og slett blir dårligere.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Vil statsråden kompensere for de økte utgiftene kommunene får som følge av denne store flyktningstrømmen, slik at kommunene kan levere gode tjenestetilbud til sine innbyggere?

Statsråd Erling Sande [10:24:26]: Flyktningtilstrømminga har vore ei formidabel utfordring for norske kommunar. Det eg trur eg har lyst til å starte med, er å rose norske kommunar for den innsatsen dei har gjort med å ta imot flyktningar – mange flyktningar dei siste åra. Det er heilt rett som representanten peikar på, at det gjer at kommunane får auka belastning også på sine tenester. Mange kommunar seier at dette har gått bra, men at ein no merkar eit auka press på tenestene. Det er tilbakemeldingar eg tek på størst mogleg alvor. Eg er i tett dialog med kommunane, og regjeringa i fellesskap – for dette er problemstillingar som går på tvers av departement – er oppteken av korleis vi kan sikre at kommunane er i stand til å løyse den utfordringa dei no opplever blir meir krevjande.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:25:31]: Noen av kommunene har over tid også opplevd store økonomiske utfordringer grunnet mange ressurskrevende brukere. Det oppleves at det kommer ressurskrevende brukere også blant dem som kommer som flyktninger, noe som gir større utfordringer. Det typiske tilfellet vil være de minste kommunene, hvor noen få brukere fra eller til kan ha stor prosentvis betydning. I Nordland er det flere kommuner som er på ROBEK-listen, som ikke lenger klarer å finne inndekning for disse merkostnadene.

Fremskrittspartiet, bl.a. ved Helge André Njåstad, kjempet i sin tid gjennom at vi skulle få en større refusjonsordning for ressurskrevende brukere. Vi opplever for tiden at den ordningen svekkes. For dem som er under 67 år, er det refusjonsordning. For dem som er over 67 år, eksisterer det ingen refusjonsordning. Dette gir store økonomiske utfordringer til allerede vanskeligstilte kommuner. Er dette noe som statsråden akter å se på?

Statsråd Erling Sande [10:26:30]: Det korte svaret er ja, for akkurat som representanten påpeikar, ser vi at ein del kommunar har aukande utgifter knytte til ressurskrevjande tenester. Kommunane skal ta vare på alle innbyggjarane sine. Kvar enkelt av oss har ulike behov, og nokre har større behov enn andre. Difor eksisterer den kompensasjonsordninga som representanten viste til. Vi ser at særleg for kommunegrupper som ikkje er

blant dei største kommunane, men som har mange dei yter desse resurskrevjande tenestene til, er dette ei stor belastning. Det er noko vi må sjå på, og som vi ser på no i samband med inntektssystemet for kommunane – korleis vi innrettar desse ordningane sånn at vi set kommunane i stand til også å yte dei tenestene som krev litt meir resursar.

Presidenten [10:27:23]: Vi går til neste hovudspørsmål.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:27:37]: Mitt spørsmål går til arbeidsministeren.

Unge uføre har nok en gang hatt alles oppmerksomhet den siste tiden. Statsråden har selv sagt at hun hver morgen er bekymret for bærekraften i folketrygden, og hun beskriver økningen i utgiftene som enorm. Denne gangen var det imidlertid alarmen fra partiet Høyre som ringte aller høyest, da nestleder Henrik Asheim nylig uttalte:

«Vi bør rett og slett si at det ikke er lov å uføretrygde mennesker under 30 år.»

Det er dramatisk. Da vil syke mennesker under 30 år miste en relativt trygg inntekt og heller bli overlatt til mer midlertidige og lavere ytelser. For eksempel kan man få boliglån om man mottar uføretrygd, og det vil man som regel ikke kunne hvis man heller mottar arbeidsavklaringspenger. Dette vil ikke gjøre syke mennesker friskere, det kan heller bety mer fattigdom.

Det er ikke Høyre-nestlederen som står på motsatt side av talerstolen her – heldigvis, vil jeg si – men likevel vil jeg spørre statsråden om temaet fordi vi over tid har sett at debatten om unge uføre går stadig lenger og lenger ut i høyre grøftkant. Drevet av denne frykten for de skumle uføretallene kommer både det ene og det andre forslaget om å stramme inn, om å gi uføre lavere lønn, eller om å holde nivået på ytelser under fattigdomsgrensen. Noen av disse forslagene kommer også fra Arbeiderpartiet. Siden statsråd Brenna ikke har gjort det hitil, så vidt jeg har sett, tenkte jeg at hun nå kunne få anledningen til først å slå fast at Høyres forslag er uaktuelt, og så si om hun heller er enig med SV i at mer usikkerhet og lavere ytelser ikke fører til flere unge i arbeid.

Statsråd Tonje Brenna [10:29:37]: Jeg kan også gjøre det jeg foretrekker: å si hva jeg mener Arbeiderpartiet skal jobbe videre med, og hva Arbeiderpartiet mener om saken.

Det er i all hovedsak to grupper av unge mennesker som er på uføretrygd. Den første gruppen er mennesker som er født uføre, i praksis, og som aldri kommer til å kunne delta i arbeidslivet. De får i stor grad innvilget uføretrygd når de er rundt 18–19 år. Den gruppen mener jeg vi ikke kan skape usikkerhet for. Det er mennesker som

må vite at de har en inntektssikring, og at de kan leve et så godt liv som mulig med de skadene eller sykdommene de måtte være født med, og som vi som samfunn må ta godt vare på, med de behovene de måtte ha. Den andre gruppen av unge som får innvilget uføretrygd, er unge mennesker som litt oppe i 20-årene får innvilget uføretrygd. Her har selvfølgelig hvert enkelt menneske sin historie, men i stort handler det om psykisk uhelse.

Jeg mener at overfor den siste gruppen har vi en stor jobb å gjøre, både fordi jeg mener at overgangen fra arbeidsavklaringspenger til uføretrygd er for stor for denne gruppen – jeg tror ganske mange av dem både vil og kan jobbe noe – og også fordi at for en del mennesker som har f.eks. psykiske plager, kan det være direkte helsebbringende å jobbe og kunne delta og høre til i et arbeidsfellesskap. Derfor er jeg opptatt av at vi jobber langs flere akser. Vi skal trygge dem som har behov for inntektssikring. Vi skal sørge for at det finnes aktiviteter for dem som er på uføretrygd og allikevel kan delta på en eller annen måte, gjennom arbeidsmarkedspolitikken vår. Vi må gjøre mer for å signalisere helt tydelig overfor unge mennesker at vi trenger dem, vi gir dem ikke opp, og vi har plass til dem i vårt arbeidsliv, selv om de kanskje ikke er hundre prosent, hundre prosent av tiden.

Vi lever i en tid hvor bakgrunnen for innvilget uføretrygd endrer seg. Diagnosen som gjør at den enkelte får uføretrygd, er annerledes enn den var tidligere. Derfor mener jeg at vi må se på hele verktøykassen vår og sørge for å skaffe oss flere virkemidler for å få flere med i arbeidslivet, både fordi det er viktig for den enkelte, og fordi vi som samfunn trenger alle de hodene og hendene vi kan ha i arbeid i dette landet, med de store oppgavene som ligger foran oss.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:31:40]: Det hadde vært en fordel å slå helt tydelig fast logikken i hvert fall, at man ikke står sterkere i deltakelse i arbeidslivet som følge av mer usikkerhet og lavere ytelser. Likevel er jeg enig med statsråden i at målet for mange i denne gruppen er arbeid. Det aller beste for unge er å delta i arbeidslivet. Jeg er ganske grunnleggende sikker på at unge folk også ser det selv, men at de blir støtt ut av ulike grunner, og helse er en viktig årsak, sånn som statsråden sa. Hvis man ikke tror at det er et eller annet med folks innstilling som er problemet, eller at man kan true med fattigdom som en løsning – ja, da er det mye vi kan være enige om å gjøre, f.eks., som SV foreslo allerede i 2014, at unge uføre skal ha rett til samme oppfølging fra Nav som den de som har arbeidsavklaringspenger, får. Kan det være en bedre vei til å inkludere flere unge i arbeid?

Statsråd Tonje Brenna [10:32:39]: Logikken til representanten var jo, igjen, at jeg måtte velge mellom SV og Høyre. Jeg velger meg Arbeiderpartiet, for jeg mener

at min linje er mer pragmatisk og vil bidra til at flere kommer i jobb. Dette er jo ikke et valg mellom å si at det finnes en aldersgrense på en bestemt ytelse og å si at den ytelsen skal man få lettere hvis man er i en bestemt aldersgruppe, som jeg oppfatter er ytterpunktene her. Dette er et spørsmål om hvordan vi holder flest mulig i jobb, inkluderer flere i arbeidslivet og samtidig trykker dem som ikke kan jobbe.

Jeg er helt sikker på at tettere oppfølging av den enkelte er viktig. Jeg mener at det farlige punktet, og der vi må sette inn den store innsatsen, er i overgangen fra enten sykmelding eller arbeidsavklaringspenger og inn i uføretrygd for de yngste potensielle arbeidstakerne våre. Der tror jeg vi har mye å hente. Tettere oppfølging handler det selvfølgelig om. Det handler om hvilke arbeidsmarkedstiltak vi har, hvilke arbeidsplasser vi har, og om arbeidsgivere både i offentlig og i privat sektor skal være interessert i å tilrettelegge fordi de ser at dette også er en stor, ubrukt arbeidskraftreserve.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:33:44]: Jeg er enig med statsråden i at tettere oppfølging er en viktig del av svaret. Det er det også SVs forslag dreier seg om.

En annen del av det som er viktig for å lykkes med å inkludere flere i arbeid, er at det er en stor fordel at kartet stemmer overens med terrenget, altså at vi har en riktig beskrivelse av virkeligheten, av fakta. Den store alarmen om utenforskapet blant unge passer ikke helt med den hele og fulle virkeligheten. Det kunne vi høre om på NRK Radio i dag tidlig. Selv om vi ligger på topp blant sammenlignbare land, altså i OECD, på unge uføre, ligger vi også i toppen på sysselsetting for denne gruppen. I OECD har Norge nest høyest deltakelse i arbeid, utdanning eller opplæring for folk i denne alderen, kun slått av Nederland. Ser man på all trygd, ikke bare uføretrygd, er det heller ikke et særnorsk problem med tanke på å ligge i toppen av den statistikken. Da er det en rekke land som har større andel innbyggere på trygd enn oss, som Danmark og til og med Storbritannia. Er statsråden enig i at det er viktig?

Statsråd Tonje Brenna [10:34:47]: Det er statsråden enig i. Det hadde vært fristende å si punktum, men når jeg likevel har 55 sekunder igjen til å skryte av det som går veldig bra på denne regjeringens vakt, benytter jeg muligheten: De siste årene har 130 000 flere kommet i arbeid. Det mener jeg er enormt bra. Det er folk som tidligere ikke kunne delta og nyttiggjøre seg sine egenskaper og talenter, som nå får mulighet til å gjøre det, og i tillegg sikre seg lønn på konto. Det som er litt mindre positivt med det tallet, er at 90 pst. av den økte deltakelsen kommer i privat sektor. Det er en stor applaus til private arbeidsgivere, som bidrar stort. Men offentlig sektor har litt å gå på her og bør inspireres av det.

Det andre som vi allikevel skal være på vakt for, er at vi har 100 000 unge mennesker som fortsatt står utenfor arbeid eller utdanning. De 100 000 menneskene skal vi ikke gi opp. Dem trenger vi, og de trenger at vi som fellesskap bidrar til å få dem i arbeid. Og inntil sysselsettingsandelen blant unge mennesker er på 100 pst., kommer jeg til å mene at vi fortsatt har en jobb å gjøre for å inkludere flere unge i arbeid.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:35:51]: Det er jeg enig med statsråden i, og så bør ikke punktum settes når vi er enige om at de tallene er viktige, for de tallene blir ikke så veldig godt reflektert i debatten om dette problemet. En annen ting som er viktig med de tallene, er at de kanskje aller mest sier noe om at forskjellene mellom landene vi sammenligner oss med, først og fremst handler om hva slags ytelse folk går på, heller enn om hvor mange som går på ytelse. I den sammenheng er det viktig å nevne at når antallet under 30 år som får innvilget uføretrygd, har doblet seg siden starten av forrige tiår, noe mange nå er bekymret for, kom nesten hele den økningen under Erna Solbergs regjeringstid, og både Nav selv og forskere peker på innstramminger i arbeidsavklaringspengene som hovedårsaken til økningen. Noen av høyreregjeringens innstramminger, som karensåret for arbeidsavklaringspenger, har regjeringen og SV sammen reversert, men f.eks. redusert sats på arbeidsavklaringspenger for unge og kort varighet står igjen. Nav peker særlig på det siste: Mer fleksibel varighet på arbeidsavklaringspenger kan hjelpe. Vil statsråden vurdere det for å få ned uføretallene?

Statsråd Tonje Brenna [10:36:58]: Vi har et ganske fleksibelt regelverk for arbeidsavklaringspenger i dag, så jeg er ikke sikker på at det er fleksibiliteten som er problemet. Jeg mener at utfordringen ligger i hvor man har overgang til fra arbeidsavklaringspenger, og der er det for mange unge som har en overgang til uføretrygd og ikke til arbeid.

Det er i år 30 år siden OL på Lillehammer og de berømte ordene «det er typisk norsk å være god» falt fra daværende statsminister, Gro Harlem Brundtland. Jeg vil fylle på med å si – i år, 30 år etter – at det er også typisk norsk å gå på jobb. Vi ligger helt i sysselsettingstoppen i Europa når det gjelder hvor mange mennesker vi har i arbeid. Vi klarer å inkludere flere enn veldig mange andre land, og innvandrerne i Norge er også i stor grad i jobb i Norge. Det er bra, men det er urovekkende at så mange unge faller utenfor. Derfor kommer jeg til å legge fram en stortingsmelding som handler om nettopp dette: Hvordan får vi flere i arbeid? Der vil unge være en helt åpenbar målgruppe, for vi trenger at de har en jobb å gå

til, og de trenger å føle seg behøvd, nyttig og ha en lønn på konto hver måned som gjør at de kan leve et godt liv.

Presidenten [10:37:59]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:38:15]: Mitt hovedspørsmål går til kommunalministeren, som sist veke gav grønt lys til å sprengje fjellet Aksla i Bremanger, i eit unikt naturområde, blinka ut av Riksantikvaren som kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse, på tvers av alle faglege råd og i strid med tilrådinga frå Klima- og miljødepartementet, for å ta ut stein som skal brukast til å fylle igjen røyr-gater og blande inn i anleggsasfalt i Tyskland og Nederland. Dette er ei avgjerd som ikkje berre er håplaus gamaldags i eit tid der dei fleste andre enn Senterpartiet har oppdaga at vi har ei naturkrise. Avgjerda har allereie skapt protestar internasjonalt, og saka kjem på toppen av ryktet Noreg allereie er i ferd med å få som eit land som ikkje heng med i tida i naturpolitikken.

Nyleg vedtok EU-parlamentet ein resolusjon mot at Noreg, som første land i verda, opna for leiting etter mineral på havbotnen. Vi er eitt av berre to–tre land i verda som tillèt dumping av avfall frå gruvedrift på land i havet, og vi protesterer når EU innfører nye krav for å redusere utslepp av kloakk og forureining i sjøen, for ikkje eingong å nemne regjeringa sin rovdyrpolitikk, eller landbruksministeren i intervju med VG nyleg, der han entusiastisk tek til orde for å bygge ned meir natur.

Samla teiknar dette eit bilde av eit land og ei regjering som er i utakt med tida når det gjeld naturpolitikk. Samtidig skal vi no rundt om i verda selje inn Noreg som grøn eksportnasjon – ein frå før krevjande omdøme-jobb for eit land som tradisjonelt lever av å selje olje og gass. Difor er mitt spørsmål til kommunalministeren: I kva grad blei Noreg sitt omdøme internasjonalt, vår evne til å få gjennomslag internasjonalt i saker som er viktige for oss, det bildet vi teiknar av Noreg ute, vurdert av regjeringa før kommunalministeren gav grønt lys til å sprengje fjellet Aksla i Bremanger, i strid med alle faglege råd og til internasjonale protestar?

Statsråd Erling Sande [10:40:14]: Fyrst har eg lyst til å seie at eg er grunnleggjande ueinig i det bildet representanten Bjørlo teikna av verda sitt syn på Noreg. Den svartmålinga og det inntrykket som blir gjeve, er eg ueinig i. Slik meiner eg bestemt at det ikkje er, men det får vi berre vere ueinige om.

Når det gjeld den konkrete saka, er det slik at vi må ta i bruk noko natur i dette landet. Det har vi gjort gjennom alle år, og det kjem vi til å fortsetje å gjere. Men eg vil seie at regjeringa er veldig oppteken av nettopp å gjere grundige avvegingar mellom omsynet til natur og

miljø på den eine sida og verdiskaping på den andre sida. Det har vi også gjort i denne saka.

Den konkrete saka om Aksla i Bremanger kommune var ei sak der eit klart fleirtal i kommunestyret sa dei ynskte etablering av dette steinbrotet. Planane blei modererte undervegs for å imøtekomme innvendingar med omsyn til natur og miljø. Kommunen valde også å seie at dei vil ta ut eit anna område som ikkje har inngrep frå før. Altså: Aksla-området har eit steinbrot frå før, og kommunen ville ta ut eit område som ikkje hadde inngrep frå før, dersom ein kunne få etablert eit steinbrot, eit inngrep, i nærleiken av der det var andre inngrep. Det har vore vege for og imot, og etter ei samla vurdering har eg funne grunn til at dette tiltaket kunne det gjevast løyve til.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:41:52]: Eg takkar for svaret.

Statsråden viste til at eit viktig moment for han var at fleirtalet i Bremanger kommune var for dette prosjektet. På måndag overleverte naturrisikoutvalet ein rapport til regjeringa der dei innstendig ber om fleire grep mot det norske naturtapet. Blant råda var tydelegare føringar frå statlege myndigheiter for at naturen skal ha forrang, altså at ikkje kvar enkelt av landets 357 kommunar skal ha kvar sin heime åleine-fest når det gjeld å ta for seg av natur. Utvalsleiar Aksel Mjøs sa ved framlegginga:

«Det er mange diskusjoner om kommunalt selvstyre. Vi tror at en litt større grad av statlige føringar er nødvendig.»

Er kommunalministeren, ut frå det bakteppet vi no ser, einig med naturrisikoutvalet i at for å ta vare på den naturen vi har igjen, må vi få tydelegare føringar frå nasjonalt nivå om å ta vare på natur, og litt mindre kommunal fridom til å bygge ned naturen bit for bit i 357 heime åleine-festar rundt i norske kommunar?

Statsråd Erling Sande [10:42:55]: Eg klarer ikkje å unngå å la meg provosere av måten Venstre og Bjørlo omtalar det lokale sjølvstyret på. Heime åleine-fest? Eg vil ta avstand frå det. Det er ein respektlaus måte å omtale norske lokalpolitikarar på. Dei står i desse avvegingane dagleg. Dei vurderer naturomsyn og klimaomsyn opp mot arbeidsplassar. Det er jo ikkje sånn som representanten Bjørlo gjev inntrykk av, at vi som er rikspolitkarar, får vitet idet vi går inn dørene her. Både representanten Bjørlo og eg har vore lokalpolitikarar, og ein må leggje til grunn at vi også i den rolla hadde sunn fornuft. Det eg ser rundt i kommunane, er store, omfattande debattar om desse tinga. Ein gjer grundige vurderingar av fordelar opp mot ulemper og kjem til avgjersler som er kloke, og som stort sett blir ståande – og i nokre få unntak blir det saker som kjem på det rikspolitiske bord.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:44:00]: Det er mykje klokt vit blant norske lokalpolitikarar, men det er ulikt frå parti til parti, og Venstre har t.d. vore imot dette prosjektet i Bremanger. Men poenget er at rolla til kommunalpolitikarane er å vurdere det innanfor ei kommunal ramme. Når det gjeld naturen, er det det nasjonale perspektivet som er ekstremt krevjande, og det er her naturrisikoutvalet peikar på at det i det store bildet er naturen som blir taparen.

Det er litt interessant at det akkurat no går føre seg eit slags ope seminar i regjeringa om regjeringa er for eller imot å byggje ned meir natur. Landbruksministeren tar til orde for å byggje ned meir natur, mens klima- og miljøministeren aktivt går ut i media og seier at landbruksministeren bommar, og at det ikkje er aktuelt å byggje ned meir natur, som vi har sett i media dei siste dagane. Så mitt spørsmål er: I det opne seminaret som no går føre seg mellom desse to ministrane, kva for eit lag er kommunalministeren på? Team Pollestad, som vil byggje ned meir natur, eller team Bjelland Eriksen, som ikkje vil byggje ned meir natur?

Statsråd Erling Sande [10:45:05]: La meg fyrst gjenta det eg sa i stad. Det blir gjort grundige vurderingar rundt om i kommunane, også når det gjeld arealbruk, og vi må heilt klart vurdere arealbruk nøyare framover. Det ser vi fordi vi har ei klimakrise og ei naturkrise. Dette har òg regjeringa vareteke i sine statlege forventningar til kommunane, og dei blir vareteke av lokale folkevalde rundt om som planlegg arealet i kommunen sin. Eg er heilt overtydd om at det ikkje vil vere slik at vi kan seie at vi ikkje skal ta i bruk meir natur. Det kan handle om at det skal bli etablert eit byggjefelt. Det er kanskje ei hjørnesteinsbedrift som må utvide noko. Eg trur representanten Bjørlo òg er klar over det, men det at vi har grundige diskusjonar og nøyre avvegingar for å sikre at vi tek vare på verdifull natur, er sjølv sagt viktig.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:46:13]: Takk for svaret, som kort summert opp vel er at Sande er på team Pollestad, som dermed har fått ein ny medlem i dag og sikkert jublar for det.

For å bli litt meir konkret på akkurat kommunalministeren sitt ansvarsområde: Statsforvaltarane rundt om i landet har den krevjande, men veldig viktige oppgåva å representere dei nasjonale interessene med å ta vare på natur i arealsaker i kvar enkelt kommune – fordi det er tilnærma umogleg for den enkelte kommune å sjå heile det nasjonale bildet. I Vestland skal no statsforvaltaren – tidlegare senterpartileiar Liv Signe Navarsete – abdisere i arealsaker, litt enkelt sagt. Ho skal ikkje lenger uttale seg før kommunane gjer vedtak i dispensasjonssaker etter plan- og bygningslova, og heller ikkje be kommunane

ne om å få tilsendt dispensasjonssøknader. Kommunane sjølv skal no bestemme friare og gje dispensasjonar.

Eg vil spørje: Trur kommunalministeren at den svekte rolla Statsforvaltaren i Vestland no får i arealsaker – sjølv sagt med kommunalministeren si godkjenning – vil føre til meir eller mindre nedbygging av natur og landbruksjord?

Statsråd Erling Sande [10:47:20]: Det er jo ikkje slik at det Statsforvaltaren i Vestland føreslår, er å abdisere i dispensasjonssaker. Ein føreslår ei forenkling der ikkje statsforvaltaren går inn i alle sakene på det tidspunktet, fordi ein veit at dei aller fleste av desse sakene ikkje blir sette på spissen. Det handlar om, meiner eg, eit spennande prosjekt for å sjå om vi kan bruke statsforvaltarane sine resursar på ein meir effektiv måte. Når det er sagt, er det ikkje mi oppfatning at det svekkjer omsynet til eksempelvis natur eller andre viktige omsyn som statsforvaltaren skal ta. Snarare kan det bety at ein frigjer krefter og resursar hos statsforvaltaren til å vere tidleg inne, rettleie og hjelpe kommunar i vanskelege avvegingar.

Helge André Njåstad (FrP) [10:48:23]: Eg føler ikkje at me heilt fekk svar på spørsmålet som Bjørlo hadde om kven av ministrane den ansvarlege statsråden for arealpolitikk, kommunalministeren, støttar. Det har vore interessant å lesa i media om landbruksministeren, som sjølv tek initiativ til å ringja til VG for å seia at naturkrise ikkje stoppar den karen, og som har med seg ferdigskrivne, gode sitat som mange lokalpolitikarar kjenner seg igjen i. Det gjekk ikkje mange dagar før klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen sa at det Pollestad no seier, ikkje er regjeringa sin politikk. Det hadde vore veldig interessant om statsråden, dvs. han som faktisk har ansvaret for plan- og bygningslova, kanskje kunne bruka minuttet sitt på å avklara kven av desse to statsrådene som representerer politikken til regjeringa, for no sit ein og føler at det er dobbeltkommunikasjon frå regjeringa si side, der to ulike departement seier forskjellige ting. Det ville vera veldig opplyssande for alle om den ansvarlege statsråden avklarar om det er linja til Pollestad eller linja til Bjelland Eriksen som er gjeldande.

Statsråd Erling Sande [10:49:27]: Mi tolking av Pollestad sitt innlegg i debatten er nettopp dette: Vi vil ikkje vere i ein situasjon der vi kan seie at no er det punktum, no kjem vi ikkje til å ta i bruk nye areal. Der vil ikkje denne regjeringa vere. Der vil antakeleg ikkje framtidige regjeringar vere. Det handlar om å gjere grundige avvegingar når vi skal ta i bruk nytt areal, og det handlar også om at kommunane har dei verktøya dei treng når dei skal planleggje for arealbruken sin. Samtidig har vi nasjonale forventningar. Vi bevisstgjer

kommunane på ansvaret dei har for å ta i vare natur, matjord og andre verdifulle areal, for areal er ikkje ei uavgrensa vare. Ein må planleggje og bruke areal fornuftig, og det har eg god tillit til at kommunane gjer ut frå dei verktøya dei i dag har.

Rasmus Hansson (MDG) [10:50:43]: Regjeringen har forpliktet seg til å verne natur i et omfang som får selv Miljøpartiet De Grønne til å få bakoversveis – 30 pst. representativt vern pluss 30 pst. restaurering i løpet av de neste sju årene. Det er ikke dårlig. Samtidig har NRK dokumentert det de som har hatt lyst til å vite det, har visst lenge, nemlig at det bygges ned altfor mye natur, mye mer natur enn det man hadde tenkt, og man har ikke kontroll på det. I Hurdalsplattformen står det imidlertid at statlige innsigelser fra statsforvalterne må bli færre, og det er statsforvalterne som skal ivareta de nasjonale interessene overfor kommuner som fatter ukoordinerte enkeltbeslutninger som ødelegger for mye natur. Hva mener statsråden er viktigst: forpliktelsen til å ta vare på 30 pst. natur og restaurere 30 pst. natur innen de neste sju årene, eller å fortsette å svekke statsforvalterens innsigelsesrett?

Statsråd Erling Sande [10:51:54]: Det er jo ikkje snakk om å svekkje statsforvaltaren sin motsegnrett. Eit grep kan vere det eg nemnde i svaret mitt til representanten Bjørlo. Får vi til betre samordning mellom statleg kompetanse, f.eks. statsforvaltaren, og kommunane på eit tidleg tidspunkt, unngår ein at fleire saker blir motsegnssaker. Det kan heller ikkje for Miljøpartiet Dei Grøne vere eit mål at det skal bli fleire motsegnssaker. Motsegn er eit verktøy der ein i nokre få tilfelle ikkje klarer å kome til einigheit om gode løysingar lokalt. Så kjem saka opp, og blir i ytste konsekvens avlagd dom på, på regjeringsbord. Men det er ikkje noko mål at det blir mange saker. Målet må jo vere å setje lokalpolitikarane i best mogleg stand til å gjere gode vurderingar på arealbruken lokalt, og gjerne då med støtte – og endå meir støtte enn i dag – og rettleiing frå statlege etatar.

Presidenten [10:52:54]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Turid Kristensen (H) [10:53:08]: Mitt spørsmål går til kultur- og likestillingsministeren.

Jeg oppfatter at regjeringen er enig med Høyre i at det er viktig at alle barn og unge får en god fritid, får være sammen med venner, får føle mestring og tilhørighet. Det er viktig både for den enkelte og for folkehelsen at alle barn og unge får anledning til å ha en fysisk aktiv fritid. Likevel er det færre muligheter for de ungdommene som ikke finner seg til rette i den mer klassisk organiserte idretten.

Jeg håper statsråden og jeg kan enes om at det viktigste er at flest mulig barn og unge er i aktivitet og får delta i gode fellesskap. Organisert idrett står sterkt blant norsk ungdom, og det er veldig bra. Tre av fire har vært med i et idrettslag i løpet av ungdomstiden, men i dette tallet ligger det også at én av fire ikke deltar der, og det er også ganske mange.

Samtidig er frafallet fra ungdomsidretten stort. Nærmere seks av ti som har vært med i ungdomsidrett, faller fra før de er 18 år. Det er en tid der mange får nye interesser, og det er naturlig at mange velger andre måter å være fysisk aktiv på. Mange fortsetter heldigvis å trene. Halvparten av dem som slutter, trener på et treningsstudio, og seks av ti trener på egen hånd.

Nasjonal statistikk viser at tre av fire av den aktive befolkningen over 15 år driver med noe annet. Dette er aktiviteter som gå- og løpeturer, styrketrening, sykling, skating, BMX, sparkesykkel, dans, parkour og «street workout». Derfor har det vært viktig for Høyre å løfte fokuset på den egenorganiserte fysiske aktiviteten. Vi styrket både organisert og egenorganisert idrett gjennom spillemidlene, og vi opprettet også Tverga som et nasjonalt ressurscenter, et tilbud jeg er veldig glad for at Støre-regjeringen har videreført.

Jeg lurer på om statsråden kan svare på om hun er enig i at det er like bra for barn og unge å være i aktivitet uansett hvordan de gjør det, og hvordan hun jobber for å tilrettelegge for at det finnes kreative og gode arenaer for ungdom som vil organisere sin fysiske aktivitet på egen hånd.

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [10:55:13]: Selvsagt er jeg enig når det gjelder representantens spørsmål. Det er veldig bra at barn og unge organiserer seg på egen hånd, og at de får muligheten til det.

Vi har noen nasjonale ordninger, som representanten også refererte til. Spillemidlene er en ordning der ulike lag og organisasjoner får mulighet til å få tildelinger. Vi gir en stor tildeling hvert år til Norges idrettsforbund. Tverga får også en egen tildeling gjennom nettopp spillemidlene, knyttet til den veldig gode aktiviteten de er med og bidrar til.

I forbindelse med nysalderingen ga vi også penger til bl.a. Ungdom og Fritid. Fritidsklubbene er på mange måter et sted veldig mange barn og ungdom søker seg til. Det er ikke bare et 1980- og 1990-tallsfenomen, der jeg lagde ostesmørbrød og danset hiphop. Det er fortsatt et veldig aktuelt sted barn og unge søker seg til, der det er både organisert og veldig mye uorganisert aktivitet. Spillhusene rundt omkring er også et sted der mange driver med organisert og uorganisert aktivitet.

Mange av disse stedene er nettopp i kommunene, for alle barn og unge bor i en kommune. Det jeg er opp-

tatt av, er at kommunene ofte vet hva barn og unges behov er i den enkelte kommune. Jeg har bl.a. besøkt Tvibit i Tromsø. De får også midler over spillemidlene til den aktiviteten de bidrar til, både organisert og uorganisert.

Svaret er altså ja. Jeg mener denne regjeringen er med og bidrar til nettopp det. Hvordan vi kan få flere barn og unge med, er noe vi selvfølgelig kommer til å berøre når vi kommer med handlingsplanen vår om noen måneder. Det er veldig fint å få dem med i organisert aktivitet, men det er ikke lavere status å være med på uorganiserte aktiviteter.

Turid Kristensen (H) [10:57:09]: Nå gjaldt mitt spørsmål i utgangspunktet fysisk aktivitet, selv om jeg er helt enig i at fritidsklubber og spillhus også er viktige. I den forbindelse tenkte jeg å nevne at Solberg-regjeringen i 2017 lanserte en egen tilskuddsordning for å stimulere kommunene til å være mer kreative og nyskpende når det gjelder arealer for egenorganisert fysisk aktivitet. Dette ble lansert som en treårig prøveordning, og den ble også forlenget med et år.

Alle aktivitetsparker og andre arealer er et gode, men for å nå alle barn og unge mener jeg at vi må fortsette å tenke nytt og være kreative. Tverga, som vi har vært inne på, stimulerer kommunene til nettopp dette. En tilskuddsordning vi hadde, var et virkemiddel for at de lettere skulle kunne gjøre sin jobb, men nå er denne ordningen kuttet – uten at det er gjennomført en skikkelig evaluering, og det er heller ikke kommet på plass en annen ordning.

Hvis statsråden mener at dette er viktig, vil hun ta initiativ til at det blir gjennomført en evaluering og vurdere en ny tilskuddsordning for å stimulere mer?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [10:58:16]: Jeg tror absolutt at fysisk aktivitet er viktig, men det er også mye god helse i faktisk å møtes på spillhusene. Det er derfor jeg nevner dem som et eksempel. Vi ga også et økt tilskudd til Tverga i årets tildeling, nettopp fordi vi mener jobben de gjør, er viktig.

Når det gjelder den konkrete ordningen representanten peker på, kan jeg ikke i dag svare på om det er noe vi ønsker å evaluere. Jeg er opptatt av at vi skal se på alle mulige ordninger som gjør at barn og unge kommer i aktivitet. Lokale fritidserklæringer er et grep veldig mange er opptatt av akkurat i disse dager, og det synes jeg er positivt.

Jeg mener at vi også må lytte til ungdommen og hva de er opptatt av. Derfor har et av de innspillsmøtene jeg har hatt i forbindelse med den nye handlingsplanen, nettopp vært å lytte til barn og unge fra alle fylkene i landet, der de har gitt innspill om hvordan de i større grad kan delta i aktiviteter. Dette kommer vi også tilbake til i forbindelse med den nye handlingsplanen.

Turid Kristensen (H) [10:59:18]: Det gir meg i hvert fall et håp om at dette vil bli evaluert. Som både statsråden og jeg har vært inne på, er det mange barn og unge som ønsker å drive med noe annet enn de tradisjonelle fritidsaktivitetene, og den mest populære aktiviteten er jo gaming, dataspilling og e-sport. Jeg vil gratulere statsråden med å ha fått lagt fram en ny dataspillstrategi. Den inneholder flere tiltak som jeg synes er gode, og et av de tiltakene jeg støtter fullt ut, er at det skal opprettes et nasjonalt kompetansesenter for dataspillkultur. Det jeg likevel undrer meg over, er at regjeringen ønsker å legge dette til Norsk filminstitutt. Det vil, etter det jeg forstår, kreve mye arbeid og kompetansebygging hos NFI for å få dette på plass. Samtidig har allerede aktive gamere på Vestlandet etablert et nasjonalt kompetansesenter for gaming og e-sport i samarbeid med viktige aktører som Norges E-sportforbund, Bredde-e-sportalliansen, Spillforsk i Bergen, forskningsmiljøer ved Universitetet i Agder, mfl. De har hentet inn penger, de har et styre, og de er klar. Kan statsråden forklare hvorfor hun har valgt å legge dette kompetansesenteret til et offentlig organ og bygge opp kompetansen der, når dette allerede finnes hos aktive gamere, og de er klar?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [11:00:27]: Norsk filminstitutt har en veldig god kompetanse på spill. De er med på å gi støtte og også veiledning til hvordan norske spillutviklere bl.a. kan få mer gjennomslagskraft. Det er helt klart veldig gode miljøer, som representanten peker på, bl.a. i Bergen, men det er ingen motsetning. Det er ikke sånn at man ikke skal lytte til de gode miljøene som finnes både i Bergen, i Nord-Norge og andre steder knyttet til spill, men det er viktig at vi bruker pengene på en fornuftig måte. Her har vi allerede et organ som er i stand til å gjøre dette på en skikkelig måte, og som jeg også opplever har tillit i spillverdenen. Det er et godt samarbeid, og spillmeldingen, etter det jeg har fått med meg, er relativt godt tatt imot. Med dette bygger vi også videre på Erna Solbergs spillstrategi, som jeg er glad for at Solberg-regjeringen fikk lagt fram før de måtte gå av.

Turid Kristensen (H) [11:01:28]: NFI har god kompetanse på utvikling av spill, men ikke på spillkultur og den aktiviteten der, og vi har altså gode kompetansmiljøer. Jeg håper i hvert fall at statsråden vil sørge for at de blir dratt godt inn i det arbeidet.

Jeg vil også over til det som er litt av overbygget – at ungdomstiden er en tid hvor mange får nye interesser på godt og vondt. Ungdomskriminalitet er et økende problem, ikke minst i de største byene, og dette må vi jobbe systematisk med. I Høyre har vi lagt fram forslag for å bekjempe ungdomskriminalitet, og et av forslagene er å legge til rette for kvelds åpne skoler og for at barn

i lavinntektsfamilier får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. På tv2.no kunne vi lese at unge sier at dersom de ikke føler mestring på skolen eller i idretten de driver med, prøver de å finne den mestringsfølelsen en annen plass. Vi har også kunnet lese om prosjektet «Aktive drenge» i København, hvor de fotfølger ungdom og sørger for at de som enten har falt ut, eller står i fare for å falle ut, får fylt tiden sin med en aktiv fritid. Dette vil de Høyre-styrte storbyene våre nå innføre. Vil du bidra til dette?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [11:02:35]: Jeg tror representanten Kristensen er klar over at vi har kommunalt selvstyre i dette landet, og jeg er verken statsråd for skoler eller for barn. Jeg er kultur- og likestillingsminister. Samtidig er det jo ikke slik at kommunene ikke får lov til dette i dag. Jeg er selv fra Bergen. Der har vi hatt kvelds åpne skoler, og vi har i mange år under et Arbeiderparti-byråd hatt Åpen hall, og jeg er veldig glad for at Høyre-byrådet i Bergen i så fall – det har jeg ikke fått med meg ennå – ønsker å videreføre dette. Det er de hjertelig velkommen til.

Jeg tror at jeg kan være med og bidra til det gjennom bl.a. å si at jeg er opptatt av – og det har jeg sagt også, se nest på kulturpolitisk toppmøte med KS – viktigheten av å ha arealer tilgjengelig for utøvelse av fritidsaktiviteter, kunst, kultur, idrett og også andre aktiviteter. Der vet jeg at mange kommuner jobber godt med det, også mange fylkeskommuner. Viken lagde i sin tid også en veileder for hvordan man aktivt kan ta i bruk rom og lokaler.

Turid Kristensen (H) [11:03:40]: Jeg er godt klar over det lokale selvstyret, og det skal vi hegne om. Nå brukte jeg litt for lang tid på innledningen i spørsmålet, men dette dreier seg om prosjektet «Aktive drenge», som handler om å legge til rette for og bidra til at kommunene lettere skal kunne gjøre dette – sammen med kunnskapsministeren, som kanskje kan åpne og påvirke skolene, og med barne- og familieministerens, men også med kultur- og idrettsministeren – gjennom å legge til rette for å hjelpe idretten og fritidsaktivitetene til å kunne fylle dette tilbudet. Mitt spørsmål gikk egentlig ikke ut på at statsråden skulle fikse dette helt på egen hånd, men: Vil du være med og samarbeide med justisministeren, kunnskapsministeren og andre statsråder på ditt felt for å legge til rette for at vi kan hjelpe disse ungdommene?

Presidenten [11:04:24]: Presidenten vil bare minne om at «du» ikke er en tiltaleform i stortingssalen.

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [11:04:33]: Absolutt – hver gang jeg diskuterer ungdomskriminalitet med jus-

tisministeren, pleier jeg å si til justisministeren: Noe av svaret ligger innenfor mitt felt, gode justisminister. Det gjør jeg ved enhver anledning når vi diskuterer dette, for forebygging er veien. Vi hadde ikke trengt å bruke penger på å forhindre ungdomskriminalitet hvis man hadde klart å forebygge det i begynnelsen. Så er ikke svaret alltid like enkelt, for det er komplekse årsaker til at barn og unge blir ungdomskriminelle.

Når det gjelder «Aktive drenge»-prosjektet, opplever jeg at det gjøres gjennom de bevilgningene vi gir. Blant annet ga vi rett før jul 100 mill. kr til lokale aktivitetsmidler i idrettslagene, for å bruke det som et eksempel. Så har vi f.eks. i Bergen noe som heter LIM, som handler nettopp om lekser, idrett og mat, der barn og unge får lov å komme, der man bruker lokale aktivt, bruker idrettslag, og der også skolen er åpen. Dette er altså gjort mange steder, og jeg skal selvsagt ikke motsette meg dette verken nå eller i framtiden.

Presidenten [11:05:39]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:05:50]: Et av de temaene som diskuteres for tiden, er en forbedring av pensjonsreformen, hvor regjeringen ønsker økt pensjonsalder. Det blir argumentert med at pensjonsordningen er dyr, og at flere må jobbe lenger for å få den samme gode pensjonen som vi har i dag, og for at statens framtidige kostnader skal reduseres.

Undertegnede og Fremskrittspartiet har ved flere anledninger fokusert på nødvendigheten av å se på flere ting når man skal diskutere framtidens pensjoner, som f.eks. at flere står utenfor arbeidslivet. Det er mange grupper som av forskjellige grunner står utenfor arbeidslivet, og som i liten grad betaler skatt og pensjon.

Dette temaet synes ikke å ligge fremst i tankerekken til statsråden og regjeringen, og insentivene for å få flere ut i jobb er fraværende. Vi har flere ganger i denne stortingsperioden prøvd å fremme forslag som kunne vært med og få flere ut i jobb, uten at dette har brakt noen bedring i situasjonen. Hadde det ikke vært bedre å fokusere på å få flere ut i jobb for å bidra til framtidens pensjoner enn å skvise mer ut av dem som allerede bidrar? En eldre arbeidstaker sa til meg i helgen, da vi satt og diskuterte, at man til tider føler seg som en presset sitron som det ikke er mulig å få mer ut av. Likevel har det størst fokus fra regjeringen, mer enn faktisk å få flere til å være med på spleiselaget.

Statsråd Tonje Brenna [11:07:22]: Det er uklart for meg om det nå er kjønn eller partitilhørighet som gjør dette krevende, men jeg er i alle fall i stand til å ha to tanker i hodet på én gang. Det er vel få ting jeg snakker så mye om, og er så opptatt av, som at vi skal få flere i

jobb. Derfor har vi jo langt på vei lykkes med å komme et stykke videre gjennom å få 130 000 flere med i arbeidslivet de siste årene, og derfor bruker vi nesten 11 mrd. kr bare i år på å inkludere flere mennesker i arbeid gjennom aktive arbeidsmarkedstiltak. Det handler om hvordan vi tilrettelegger på den enkelte arbeidsplass, det handler om bedrifter som tilbyr stillinger som er forbeholdt dem som trenger tilrettelegging, og det handler om store og små organisasjoner, arbeidsgivere og kommuner rundt omkring over hele landet, som gjør alt de kan for å få flere i jobb. Jeg tror ikke man treffer noe menneske i dette landet som er mer opptatt av å få flere i jobb enn undertegnende.

Så mener jeg – og det er her det komplekse med å ha to tanker i hodet på én gang kommer opp igjen – at det er mulig å gjøre det og samtidig være opptatt av at de som er i jobb, skal være der lenger. Vi har i Norge en befolkning som blir stadig eldre, men som også er stadig friskere. Derfor må jo mål én, to og tre for dem som er i jobb allerede, være at de orker, vil og kan, og at de verdsettes på en måte som gjør at de kan stå lenger i arbeid.

Da folketrygden ble innført i 1967, var forventet gjennomsnittlig levealder for menn 72 år. I dag er den 82 år. I tillegg er dagens seniorer sterkere i klypa, de er kjappere i hodet, de ser bedre, og de hører bedre. De er rett og slett i bedre form, og veldig mange av dem har lyst til å jobbe lenger. Det finnes vel ingen bedre måte å løse dette på enn både å få flere i jobb, gjøre det vi kan for at seniorene våre verdsettes og har gode og lange yrkesliv, og samtidig skru på pensjonssystemet vårt på en måte som gjør at man – etter et langt yrkesliv – er sikker på at man får utbetalt den pensjonen man har krav på, og sikker på at man får trygget alderdommen, også gjennom en inntektssikring etter at man går ut av arbeidslivet. Alt dette får vi til på samme tid.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:09:26]: Likevel, forslagene fra regjeringen er fraværende. Eldre arbeidstakere som ønsker å stå lenger i yrkeslivet, opplever at de blir straffet. Hvis man f.eks. skulle bli syk og samtidig ha oppnådd pensjonsalder, men valgte å stå lenger i yrkeslivet, får man ikke de samme rettigheter som andre arbeidstakere har.

På budsjettspørsmål fra Fremskrittspartiet kom det tydelig fram at hvis sysselsettingen øker blant f.eks. innvandrere eller unge uføre, som er et tema som statsråden og undertegnede diskuterte i Politisk kvarter, og hvor potensialet kanskje er 40 pst. flere ut i yrkeslivet, kan det bidra til å øke statens inntekter betraktelig. Hvis man f.eks. hadde en sysselsettingsøkning på 10 pst. for ikke-vestlige innvandrere, hadde innsparingen vært 24 mrd. kr. Det er ikke medregnet skatt eller innbetaling

av pensjoner. Har statsråden noen plan for hvordan man skal øke sysselsettingen blant innvandrere?

Statsråd Tonje Brenna [11:10:29]: Det har statsråden. Derfor har vi nå skrudd på introduksjonsprogrammet som er noe av det første nyankomne til Norge deltar i, for å arbeidsrette det tydeligere og sørge for at det reelt forbereder bedre på deltakelse i arbeidslivet. Derfor har vi justert på noen av de ordningene som bl.a. de som kommer hit på kollektiv midlertidig beskyttelse, får når de kommer hit, for å styrke arbeidsinsentivene, og derfor gjør vi store og små grep hele veien for å sørge for at det skal være mulig for folk å komme seg i jobb. Arbeidsmarkedstiltakene våre er også aktuelle for veldig mange innvandrere som kommer hit.

Så mener jeg at det å forenkle dette til å være et spørsmål om vestlige og ikke-vestlige innvandrere er å forenkle det for mye. Blant eritreere f.eks., de som kom til Norge i 2015 og 2016, er det i stor grad en høyere andel sysselsatte enn i majoritetsbefolkningen for øvrig, så bildet må modereres noe. Det viktigste vi gjør, er likevel for det første å kvalifisere folk for arbeid, sørge for at de kan språk, sørge for at vi har en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, og sørge for å styre økonomien trygt, sånn at vi har gode arbeidsplasser over hele landet. Det lykkes vi med og kommer til å lykkes enda bedre med i framtiden.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:11:41]: Jeg er helt enig i det med forenklingen av bildet, men det bør ikke være noen tvil om at flere ikke-vestlige innvandrere enn vestlige innvandrere står utenfor arbeidslivet.

I et annet svar på budsjettspørsmål kom det fram at kun 44,7 pst. av kvinnene som kommer til landet som flyktninger, deltar i arbeidslivet. Det betyr at en svært stor andel står utenfor arbeidslivet med de fordelene det vil medføre til også å delta i det sosiale livet. Det er snart 8. mars og kvinnedagen, og mange av disse kvinnene står utenfor arbeidslivet og har således ikke muligheter til å kjempe for de rettighetene som yrkesaktive kvinner har, eller delta på de arenaene som mange gjør gjennom yrkeslivet. Har statsråden tenkt å gjøre noe for å få flere kvinner som har kommet til landet som flyktninger, ut i jobb?

Statsråd Tonje Brenna [11:12:30]: Det har statsråden, gjennom å skru på introduksjonsprogrammet, som jeg viste til i mitt forrige svar, og vi må også gjøre mer for å sørge for både språkopplæring og at flere kan kvalifisere for arbeid.

Det er for få av kvinnene som kommer til Norge med flyktningbakgrunn, som deltar i arbeidslivet. Det er jeg helt enig i, og det må vi gjøre noe med. Derfor har regjeringen vært opptatt av å styrke Nav, som jo er en viktig arbeidsformidler for veldig mange som står utenfor

arbeidslivet. Derfor kommer snart et nytt språkopplæringsprogram, som man kan benytte digitalt samtidig som man enten går på skole eller jobber ved siden av, og derfor har vi også vært opptatt av å styrke Jobbsjansen, som har veldig gode resultater når det gjelder å få innvandrerkvinner i arbeid.

Jeg er helt sikker på at det at den enkelte kvinne er i arbeid, er viktig for henne, men det er også viktig som forbilde for ungene hennes, som en viktig bidragsyter i familien, og det er viktig som integreringsarena. Derfor mener jeg at vi skal gjøre mer for å få flere innvandrerkvinner i jobb. Det kommer også til å være et tema i stortingsmeldingen om integrering som jeg kommer til å legge fram om ikke altfor lenge.

Presidenten [11:13:34]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [11:13:47]: Mitt spørsmål går til kommunal- og distriktsministeren. Det er for tiden store utfordringer i boligmarkedet. Særlig i pressområdene gjør kombinasjonen av boligmangel, høye priser og høy rente det svært vanskelig for mange. Regjeringens svar har som oftest vært at man vurderer situasjonen nøye.

Denne vente-og-se-holdningen kan ikke fortsette. Høyre fremmet nylig mange konkrete forslag som ville bidratt til å få byggetakten opp og byggekostnadene ned, men alt ble stemt ned. Det ble nei til å gjennomgå plan- og bygningsloven med sikte på å få ned saksbehandlingstiden. Det ble nei til å inngå en dialog med de store byene for å sikre raskere boligbygging. Det ble også nei til helt konkrete forslag om saksbehandlingsfrister, nye regler for lavere byggesaksgebyrer og det å la kommunene stille krav til f.eks. andel leie til eie og deleie i nye prosjekter. Vi tok også til orde for f.eks. å gjøre det enklere å omregulere kommunale og statlige tomter og bygg til boligformål.

Ingenting av det jeg nevnte nå, ønsket eller anbefalte statsråden at skulle få flertall i Stortinget. Svaret var i all hovedsak at man skal vente og se, at man jobber med en boligmelding, og at man er i gang. Jeg har mange ganger undret meg over at dersom man allerede er i gang med å se på de samme tingene, hvorfor ikke da komme opposisjonen i møte og få gjort noe med ting, heller enn å legge inn en kunstig ventetid?

Siden statsråden og hans kollegaer i Stortinget allikevel har stemt dette ned, regner jeg i det minste med at de har egne alternativer. Jeg vil derfor spørre statsråden om hvilke egne, konkrete initiativ – som jeg legger til grunn at er noe helt annet enn dem man har stemt ned – statsråden kan vise til som har bidratt til å øke byggetakten og å senke byggekostnadene.

Statsråd Erling Sande [11:15:50]: For det første deler eg skildringa av situasjonen som representanten Kapur legg fram. Det er krevjande tider no. Det er krevjande i byggjenæringa, det blir bygd for lite. Mange har problem med å kome inn på bustadmarknaden, og mange har problem med å finne leigebustader.

Difor, og nettopp difor, er det ikkje slik at regjeringa berre har sete heilt i ro, slik representanten prøver å gje inntrykk av. Tvert om har vi i lag med SV, i forhandlingane om budsjettet i Stortinget, løfta låneramma til Husbanken betydeleg. Det er eit effektivt grep for å få aktiviteten opp, og vi skal veldig, veldig mange år tilbake for å sjå ei regjering som har styrkt Husbanken så effektivt. Det er ein sterk muskel inn i dette arbeidet.

Vi går òg gjennom regelverket heile tida og vurderer korleis vi kan forenkla, men vi må òg vite at dei grepa vi gjer, svarar på målet vårt om meir bustadbygging. Det er klart at eksempelvis å stille meir krav til dei som byggjer ut, òg kan gjere at utbyggjarane trekkjer seg tilbake, og at vi får bygd færre bustader. Så vi må heile tida vurdere om dei verktøya som vi set inn, legg til rette for det som er målet vårt no: meir bustadbygging.

Eg har lyst til å nemne at vi på leigemarknaden har prøvd å leggje til rette for at det som står tomt rundt omkring, i større grad kan bli leigd ut gjennom midlertidige forenklingar knytte til leige, og ikkje minst har boligdugnaden.no prøvd å mobilisere fleire utleigebustader. Vi ser at det er viktig i dagens situasjon.

Mudassar Kapur (H) [11:17:47]: Uten å gå for langt inn i en debatt om Husbanken er det ikke sånn at lånerammen i seg selv løser boligmangelproblemet. Det er først og fremst regulering av boliger og at det legges til rette for at de kan bygges raskt, som er det viktigste. Jeg hører også i statsrådets svar at det fortsatt vurderes, ses an, men med all respekt: Nå er vi inne i 2024, og neste år går denne fireårsperioden ut, så det er på tide med handling.

Og når vi først snakker om handling: Det er ikke sånn at statsråden ikke er en statsråd som liker å vise handlekraft. Denne regjeringen har f.eks. hatt fullstendig overtenning på å lage nye fylker, nye kommuner, øke byråkratiet og arrangere folkeavstemning, mens man nesten sover i timen eller i beste fall har en vente-og-se-holdning overfor alle dem som står utenfor boligmarkedet.

Når dette går så tregt, står vi i fare for at det ikke kommer til å få effekt på boligmarkedet innenfor denne fireårsperioden selv om vi skulle vedta en boligmelding. Innser da statsråden at denne kombinasjonen gjør at vi får fire tapte år for dem som vil oppfylle boligdrømmen?

Statsråd Erling Sande [11:18:53]: Eg blei litt usikker på om representanten Kapur prøver å dra dette over i

ein debatt om kommune- og fylkesstruktur og det å lytte til folk, for då vil eg berre gjenta det som eg har svart før, når det spørsmålet har kome opp: Ja, denne regjeringa har valt å lytte til folk. Der Høgre og den førre regjeringa valde å køyre over folk og tvinge strukturreformer nedover hovudet til folk mot deira vilje, har vi ei anna tilnærming. Vi ønskjer å lytte til folk, og det er heilt riktig: Vi har også halde folkeavrøystingar.

Det betyr ikkje at vi ikkje har jobba med andre ting, og nettopp bustadpolitikken har vi jobba mykje med. Der er det eit stort engasjement i regjeringa. Når det gjeld det grepet som eg viste til, knytt til Husbanken, som Kapur seier ikkje betyr noko, er eg òg grunnleggjande ueinig. Det er klart det betyr noko. Byggjenæringa seier at det betyr noko, og då vel eg å leggje meir vekt på det byggjenæringa seier, enn på det representanten Kapur seier.

Mudassar Kapur (H) [11:19:58]: Det er veldig hyggelig at statsråden legger mer vekt på hva byggenæringen sier, enn på hva som foreslås i Stortinget. Likevel er det faktisk her vi behandler politikken, og når mange av de forslagene Høyre har fremmet, er de samme som bolignæringen kommer med, blir det litt rart at man ikke benytter anledningen til å få på plass gode politiske løsninger på vegne av dem vi alle er på jobb for, nemlig de som står utenfor boligmarkedet.

Jeg synes også det var litt spennende å se at statsrådens engasjement gikk et par knepp høyere bare fordi jeg nevnte dette med kommunereform. Det var bare et eksempel på regjeringens tidsbruk.

Den 6. desember 2023 kunne vi lese en sak på bygg.no der statsråden erklærer klart og tydelig at han er landets boligminister. Vil da boligministeren innrømme at den situasjonen vi nå har i boligmarkedet, som er svært kritisk for veldig mange, skjer på hans vakt og er hans ansvar?

Statsråd Erling Sande [11:21:03]: Eg har stort engasjement for bustadpolitikken, og det håpar eg kjem fram også når eg snakkar om det.

Bustadpolitikken er avgjerande viktig. Vi kan sjølve tenkje oss det: Viss vi ser vekk frå det vi må ha av mat og klede og drikke, er jo bustaden vår, det å ha ein trygg og god bustad å bu i, noko av det viktigaste i livet vårt. Det engasjementet opplever eg at representanten Kapur og eg deler. Difor er det viktig heile tida å leite etter grep, og særleg no når byggjetakta er låg, for å få bygd fleire bustader. Det gjer vi også. Eitt grep eg kan peike på, er å få fortgang i behandlinga av plansaker gjennom dei moglegheitene som ligg i digitalisering. Nokre av gevinstane som vi har dyrka fram i byggesaker, der vi har hatt ei vesentleg effektivisering på grunn av digitalisering, kan vi ta ut og også bruke på plansaker. Det er eitt enkelt eks-

empel på korleis vi i endå større grad kan leggje til rette for dei som ønskjer å byggje bustader.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:22:19]: Bustadprisane herjar med folk. BOVELs rapport frå august om utsette grupper i dyrtida slår fast at fleire enn før er ille ute og har betalingsproblem. Etter at denne rapporten kom, har det vore to nye renteaukar, og det går to, tre, fire månader før renteauken får skikkelege konsekvensar for økonomien til folk. Det har òg kome ein ny rapport som seier at dagens strenge behovsprøving av bustøtta skaper fattigdomsfeller. Bustøtta er eit verktøy som ein kan bruke raskt når det er problem.

Spørsmålet mitt er: Kva har statsråden og regjeringa gjort for å avhjelpe den svært alvorlege situasjonen mange er i ferd med å få på grunn av buutgiftene i dyrtida?

Statsråd Erling Sande [11:23:12]: Vi har lagt til rette for at fleire kan få bustøtte. Vi har delvis også gjort forbetringar, i lag med SV, her i denne salen, nettopp fordi vi ser det som representanten peikar på: at fleire slit. Vi må heile tida leite etter korleis vi kan gjere bustøtteordninga endå meir treffsikker, ved å fjerne tekniske ting som ligg der, og som slår ut overfor den gruppa som representanten Kjerstad er oppteken av.

Eg trur innlegget hennar på ein måte viser det viktigaste regjeringa gjer, nemleg å prøve å få kontroll på prisvekst og renteauke. Det er jo det som slår tungt inn no. Då veit vi at det dessverre er slik at når dei økonomiske tidene er vanskelege, rammar det dei som har minst frå før. Så dette fokuserer regjeringa på i veldig stor grad.

Presidenten [11:24:07]: Den muntlige spørretimen er da omme.

Sak nr. 2 [11:24:14]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:24:17]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 4, fra representanten Erlend Svardal Bøe til justis- og beredskapsministeren, vil bli tatt opp av representanten Christine Bertheussen Killie.

Spørsmål 5, fra representanten Sofie Marhaug til energiministerens, vil bli tatt opp av representanten Terje Kollbotn.

Spørsmål 7, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til klima- og miljøministeren, er overført til kommunal- og distriktsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 1

Gisle Meininger Saudland (FrP) [11:24:44]: «Våren 2021 vedtok Stortinget å nedsette en kommisjon for å utarbeide et forslag til kompensasjon til arbeidsmiljø-skadde pioneroljearbeidere, og i desember 2022 mottok regjeringen NOU 2022: 19 Oljepionerene – en kompensasjonsordning. Siden juni i fjor er det stilt tre skriftlige spørsmål om fremdrift i saken, men statsråden svarer at det er prinsipielle spørsmål knyttet til en kompensasjon til de skadde. NOU-en belyser og gir svar på disse spørsmålene.

Hvilke prinsipielle spørsmål er det da statsråden har, som ikke er besvart i NOU-en?»

Statsråd Tonje Brenna [11:25:22]: La meg takke for både dette og tidligere spørsmål om samme tema. Jeg har forståelse for utålmodigheten, og jeg tror også representanten har forståelse for at det er noen prinsipielle spørsmål som er avveininger – ikke bare i NOU-en der de beskrives, men også til det som skulle bli en eventuell beslutning om hvordan man innretter en sårn ordning.

Saker om yrkesskader bør håndteres rettferdig, likt og innenfor det etablerte yrkesskadesystemet. Dagens etablerte arbeidsgiverfinansierte yrkesskadeordning innebærer at ordningen er lik for alle, uavhengig av yrke, næring, nasjonalitet eller kjønn. Dette er viktige prinsipper. En egen kompensasjonsordning på siden av dette systemet, eventuelt finansiert av staten, er jeg urolig for at kan være brudd på etablerte ansvarsforhold og svekke arbeidsgivers insentiver til å forebygge ulykker og skader.

Arbeidstakere offshore var, som andre arbeidstakere i pionertiden, yrkesskadedekket etter yrkesskade-trygdloven av 1958, fra 1971 avløst av folketrygdlovens yrkesskadereregler. Fra 1990 er de i tillegg omfattet av yrkesskadeforsikringsloven.

Det er ingen tvil om at oljearbeiderne har gjort en stor innsats – hver enkelt av dem – og de var også helt avgjørende for at Norge etter hvert skulle kunne kalle seg en oljenasjon. Samtidig må vi tenke nøye gjennom om det er slik at verdien av et menneskes arbeid og helse skal måles med utgangspunkt i at jobben f.eks. har bidratt direkte til statens inntekter. Mange yrker og bransjer med høy risiko og arbeidsmiljøbelastning, spesielt i offentlig sektor, bidrar til viktig samfunnsnytte og bærekraft, som f.eks. brannmenn eller helsepersonell. Ut fra et likebehandlingsperspektiv må det derfor vurderes nøye hvorfor denne gruppen eventuelt skal behandles på en annen måte enn andre, sammenlignbare grupper.

NOU-en viser bl.a. at tilsvarende arbeidsmiljøutfordringer fantes i landbasert industri i samme periode. Andre yrkesgrupper kan også mene at de fortjener en

særskilt kompensasjon for arbeidsskader, eller at de ikke når fram i yrkesskadeordningene. Dette kan være industrien på land eller andre yrkesgrupper som jobbet offshore og har blitt skadet av arbeidsmiljøet. Dette er blant flere problemstillinger regjeringen må vurdere nøye som grunnlag for videre oppfølging av saken om oljepionerene.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [11:27:38]: Jeg vil takke statsråden for svaret, og jeg oppfatter at hun er søkende i å finne en løsning. Samtidig kan man til nes-ten hvilken som helst politisk sak alltid si at det er prinsipielle spørsmål, og på den måten vente eller forskyve en beslutning.

Her er det altså en norsk offentlig utredning som konkluderer med at mange har blitt kjemikalieskadet, og at det er en vesensforskjell mellom tidlig norsk olje-tid og annen industri på land som gjorde at de ble skadet, bl.a. at det var en industri i oppstartsfasen, det var et lukket miljø, det var en amerikansk arbeidskultur, det var dårlig norsk oppfølging og HMS, og det var et regelverk som var dårlig samkjørt og ikke beregnet på offshorearbeid. Det er bare noe av det NOU-en viser til når de argumenterer for en særskilt kompensasjonsordning til de skadde oljearbeiderne.

Er statsråden uenig i den konklusjonen i NOU-en?

Statsråd Tonje Brenna [11:28:39]: Jeg deler fullt ut både beskrivelsen i NOU-en og den representanten her kommer med, av hvor krevende arbeidsforhold det var, hvor nytt dette var for oss alle, og hvor krevende det har vært i ettertid for en del som ble skadd underveis.

Jeg mener allikevel at min jobb er å vurdere om dette kan ha potensiell overslagseffekt til andre yrkesgrupper som kan mene seg urimelig eller for dårlig behandlet, og som har opplevd å bli skadet på jobb. Jeg kommer ikke på stående fot på noen andre yrkesgrupper det kan være aktuelt for, men jeg er helt overbevist om at det er det, til tross for at vi med årene har fått et veldig omfattende og godt system for yrkesskadeerstatning og strenge regler for HMS på arbeidsplassen.

Jeg deler representantens engasjement, men mener likevel det er noen viktige avveininger som må gjøres her. Vi må være sikre på at det systemet vi har, fungerer godt for alle det er ment å nå, og også at det ikke får uheldige overslagseffekter på andre yrkesgrupper som kunne mene at de også har flere behov enn dagens system dekker.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [11:29:40]: Jeg takker igjen for svaret. De det gjelder, jobbet i norsk pioneroljetid, som strekker seg fra 1966 til la oss si 1990 – det er litt diskusjon om det i rapporten. Det betyr at de er oppe i årene, så de har nok litt mer hastverk i denne saken enn

jeg og statsråden har. Jeg lurer derfor på om statsråden kan garantere at regjeringen vil komme med et forslag til en løsning så fort at det faktisk vil være aktuelt for de skadde pioneroljearbeiderne.

Helt til slutt: Jeg vet at mange av de skadde har møtt tidligere statsråd Mjøs Persen, bl.a. i mai i fjor. Vil statsråden takke ja til et møte med dem hvis de ønsker å trefte statsråden?

Statsråd Tonje Brenna [11:30:33]: Jeg takker ja til alle jeg blir invitert til å møte. Av og til er det sånn i en travel hverdag at det ikke alltid er mulig å få det til samme uke som initiativet kommer, men jeg vil selvfølgelig gjerne takke ja hvis jeg blir invitert til et slikt møte.

Jeg tror bare vi skal være enige om at dette er en yrkesgruppe som har vært i en helt spesiell situasjon. Det er en yrkesgruppe som fortjener vår oppmerksomhet fordi de gjorde en stor, viktig og til dels farlig jobb for landet i en tid hvor vi ikke hadde et tilstrekkelig system for å passe godt nok på dem. Jeg mener det har vært helt riktig å ha denne NOU-en der man har arbeidet fram og gått gjennom situasjonen for oljepionerene våre.

Allikevel vil jeg fastholde at det også i NOU-en pekes på at det i samme periode er andre yrkesgrupper, bl.a. i landbasert industri, som også opplevde det som krevende. Derfor er jeg opptatt av å gjennomgå dette på en grundig måte, og så vil jeg selvfølgelig komme tilbake til Stortinget på en dertil egnet måte.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Spørsmål 2

Frank Edvard Sve (FrP) [11:31:45]: «Samferdselsministeren tar ikkje tilstrekkeleg på alvor dei openberre uryddige forholda i Statens vegvesen, både angående rolleblanding ved deltaking og styring av såkalla «referanse-/lobbygrupper» for prosjektet Møreaksen, og at Statens vegvesen har brote Grunnlova § 75 ved opptak av ulovleg lån med Møreaksen AS på heile 55 mill. kr.

Kan statsråden lese opp den omtalte ulovlege låneavtalen som Statens vegvesen har inngått, samt legge fram dokumentasjon på at denne er terminert?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:32:20]: I 2021 ble det inngått en avtale om arkeologiske undersøkelser mellom Statens vegvesen og det kommunalt eide selskapet Kjerringsundet AS. Avtalen åpnet for at Kjerringsundet AS kan forskuttere inntil 55 mill. kr til felles arkeologiske undersøkelser for de to prosjektene E39 Ålesund–Molde og fylkesveiprosjektet Kjerringsundsambandet. Avtalen ville ikke forpliktet staten før eventuell opp-

start av prosjektet er vedtatt av Stortinget, og avtalen har heller ikke vært benyttet.

På grunn av flere grensesnitt mellom prosjektene og mulighetene til felles riggområde ble det etablert et samarbeid mellom Statens vegvesen og Kjerringsundet AS for å redusere kostnadene i begge prosjektene. Jeg minner om at Statens vegvesen kan bruke penger på forberedende arbeider, herunder arkeologiske undersøkelser, uten at Stortinget har vedtatt kostnadsramme.

Som jeg tidligere har svart representanten, skulle ikke avtalen fra 2021 mellom Statens vegvesen og Kjerringsundet AS blitt inngått.

Før 2020 ga Stortinget fullmakt til å inngå avtaler om forskuttering av statlige midler til denne type arbeid, men i 2021 hadde ikke lenger Statens vegvesen grunnlag for å inngå denne type avtaler uten å ta forbehold om Stortingets samtykke. I tillegg skulle Samferdselsdepartementet ha reagert da departementet senere ble orientert om at avtalen var inngått.

Så er det viktig å trekke fram noen punkter ved avtalen. Som jeg tidligere sa, forplikter ikke avtalen staten, og den har heller ikke vært benyttet. Statens vegvesen har fortløpende selv betalt sine forpliktelser for de arkeologiske utgravningene avtalen omhandler. Dette har jeg lagt fram for representanten i svar på skriftlig spørsmål så sent som i forrige uke. Det står også i avtalen at en eventuell forskuttering ville vært rentefri. Jeg vil understreke at jeg tar saken alvorlig.

Statens vegvesen fikk i oppdrag å undersøke om det finnes tilsvarende avtaler. Det har de ikke funnet. Det skal altså, etter det jeg får opplyst, ikke være inngått andre avtaler fra og med 2020 som innebærer en potensiell forskuttering av statlige midler. Jeg har tatt opp i etatsstyringsmøte med Statens vegvesen i januar at slike avtaler ikke skal inngås. Jeg har også fått bekreftet fra Statens vegvesen at avtalen er gjensidig sagt opp mellom partene med virkning fra 19. januar 2024.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:35:08]: Dette er jo ei kjempealvorleg sak, og det er minst like alvorleg at eg den 5. februar fekk svar frå samferdselsministeren på eit skriftleg spørsmål, der ministeren svarar:

«Statens vegvesen har ikkje tatt opp lån hos Kjerringsundet AS eller Aukra kommune.»

Litt tidlegare svara departementet at dei faktisk har gjort det. No svarar statsråden at det faktisk er skjedd. Det som kommunikasjonssjefen i departementet skriv, er at Statens vegvesen ikkje hadde grunnlag for å inngå ein avtale om forskottering utan nødvendige atterhald om Stortingets samtykke – og så vidare.

Forskottering er i prinsippet lån. Her står eg med avtalen, og i avtalen står det klart og tydeleg at midlane kan bli brukte dersom ein har behov for det frå Statens

vegvesen – frå den låneavtalen som eigentleg då er eit lån frå Aukra kommune og Kjerringsundet AS.

Står statsråden framleis fast på svaret sitt av 5. februar, at det ikkje er teke opp lån frå Kjerringsundet AS og Aukra kommune?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:36:13]: Jeg står fast på at Statens vegvesen ikke lenger hadde grunnlag for å inngå denne type avtale uten forbehold om Stortingets samtykke, og at departementet burde ha reagert på det da vi ble orientert om denne avtalen. Så er det disse viktige tingene som jeg gjentok, og som jeg sa i mitt første svar, at avtalen ikke forplikter staten og heller ikke har vært benyttet. Statens vegvesen har selv fortløpende betalt sine forpliktelser for de arkeologiske utgravningene som avtalen omhandlet. Jeg har, som tidligere sagt, lagt akkurat dette fram for representanten i svar på skriftlig spørsmål så sent som forrige uke. Det står også i avtalen at en eventuell forskuttering ville vært rentefri. Det er jo forutsetningene som vi har debattert, og som vi for så vidt har besvart gjennom spørsmålet.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:37:06]: Det er framleis ikkje svar på spørsmålet mitt, om eg vart feilinformert den 5. februar når det gjeld at det står klart frå statsråden at det ikkje er inngått lånevtale med Kjerringsundet AS og Aukra kommune, noko som departementet har stadfesta. Statsråden har sjølv stadfesta det no, og eg minner om Grunnlova § 82, der det står:

«Regjeringa skal gje Stortinget alle dei opplysningane som trengst for behandlinga av dei sakene ho legg fram. Ingen medlemmer av statsrådet må leggje fram urette eller villeiande opplysningar for Stortinget eller eit stortingsorgan.»

Eg føler at eg har måtta dra denne informasjonen om dei ulovlege låna ut av både departementet og statsråden, og eg har fått ulike svar. Eg spør framleis: Har statsråden villeia undertekna i svaret sitt av 5. februar, eller står han framleis bak det svaret, der det faktisk står at det ikkje er teke opp lån med Aukra og Kjerringsundet, noko som faktisk er stadfesta at er gjort?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:38:09]: Det er mulig vi snakker forbi hverandre. Vi tilstreber fra departementets side alltid å gi så presis informasjon som overhodet mulig til Stortinget. Det vi har snakket om i denne saken, er at det er inngått en avtale om forskuttering som ikke skulle vært inngått. Det vi også har sagt i besvarelsen, som jeg også gjentar fra talerstolen her, er at den avtalen ikke har blitt benyttet, i den forstand at Statens vegvesen har betalt sine forpliktelser selv.

Spørsmål 3

Tobias Drevland Lund (R) [11:38:52]: «Dagens Næringsliv har den siste tiden hatt en rekke oppslag om at Økokrim kun har kapasitet til å etterforske en liten andel av varsler og anmeldelser fra Skatteetaten og andre aktører som gjelder grov økonomisk kriminalitet. Økokrim uttaler selv at de får inn mer informasjon enn de kan håndtere, og at dette er et spørsmål både om ressurser og om prioriteringer innad i politiet.

Hva planlegger statsråden å gjøre for å forhindre at det i så stor grad er straffrihet for å begå alvorlig økonomisk kriminalitet i Norge i dag?»

Statsråd Emilie Mehl [11:39:28]: Økonomisk kriminalitet er et alvorlig problem for samfunnet. Det kan føre til betydelig skade ikke bare for oss som nasjon, men også for enkeltpersoner. Innsatsen må bli sterkere. Det er et viktig mål for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering. Derfor skal vi senere denne våren legge fram en stortingsmelding om hvordan vi skal forebygge og bekjempe økonomisk kriminalitet enda bedre. Meldingen tar vi sikte på at skal legge til rette for at vi kan styrke dette feltet i årene som kommer.

De pressesakene representanten viser til, omtaler mange henlagte saker om økonomisk kriminalitet og mangelfull oppfølging fra myndighetenes side av den informasjonen som i tråd med rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven oversendes til Økokrim. Det påpekes også mangler i politidistriktenes kapasitet og spesialistkompetanse.

Akkurat dette er noe av bakgrunnen for at vi fra regjeringens side har bevilget 50 mill. kr allerede i statsbudsjettet for i år, altså 2024, til forskjellige tiltak som skal gi politiet bedre forutsetninger for å bekjempe økonomisk kriminalitet. Det handler f.eks. om at vi mener at politidistriktene også må få mer midler til å styrke sine Økokrim-team. Vi ønsker også en egen bedragerienhet i Økokrim som får midler. Det blir viktig å få spesialletterforskere med økonomifaglig bakgrunn også ut i politidistriktene.

Jeg mener at samarbeid er nøkkelen til å lykkes i bekjempelsen av økonomisk kriminalitet. Et effektivt vern mot økonomisk kriminalitet forutsetter at vi anser hele dette komplekset som et felles samfunnsansvar, hvor både kontrolltater, næringsliv, sivilt samfunn, media og privatpersoner har viktige roller.

I stortingsmeldingen skal vi fremme tiltak på et bredt spekter. Målet er bl.a. å klare å få til et enda tettere samarbeid mellom det offentlige og næringslivet. Vi skal se på hvordan vi kan legge til rette for at man kan dele mer informasjon mellom det offentlige og det private, og at vi også fra myndighetenes og politiets side klarer å

utnytte teknologi, f.eks. for å kunne drive mer effektiv finansiert etterretning.

Det er utrolig viktig at vi gjør mer for at det ikke skal lønne seg å drive med økonomisk kriminalitet. Derfor mener Senterpartiet og Arbeiderpartiet at det å skjerpe reglene for inndragning er veldig viktig. Vi har satt ned en gruppe som nå jobber med å utarbeide helt konkrete forslag til nye regler om sivilrettslig inndragning av utbytte fra kriminalitet, med sikte på at vi også kan legge fram et forslag om dette i den stortingsperioden vi er i nå.

Tobias Drevland Lund (R) [11:42:23]: Jeg takker for svaret, og jeg merker meg satsingen i både statsbudsjettet og stortingsmeldingen. Det er bra, men spørsmålet er om det er nok. Dette har pågått over lang tid. Dette har utviklet seg til å bli et stort problem. Forgjengeren til nåværende Økokrim-sjef har pekt på at så mange som tre av fire økonomisk kriminelle sannsynligvis går fri, og andre eksperter mener at mørketallene er enda større enn dette. Allerede i 2008 sa daværende riksrevisor Kosmo at situasjonen var så ille at det virket nedbrytende på samfunnsmoralen og svekket grunnlaget for velferdsstaten.

Dette er et stort samfunnsproblem som må tas skikkelig tak i. Mitt spørsmål er: Tror statsråden at de satsingene – så bra de enn er – er nok, når dette får lov til å pågå nærmest ustraffet og uhindret år etter år, og situasjonen er så alvorlig som den faktisk er?

Statsråd Emilie Mehl [11:43:19]: Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering mener det er viktig å legge grunnlaget for at vi kan trappe opp innsatsen i flere år framover, som jeg også var inne på i stad. Som representanten tar opp, handler det bl.a. om at det kan gå ut over moralen i samfunnet. Det er viktig at det lønner seg å være lovlig og ikke drive med økonomisk kriminalitet. Det er også en side knyttet til økonomisk kriminalitet og andre alvorlige kriminalitetsområder, f.eks. narkotika, menneskehandel, organisert kriminalitet og gjenger. Vi er nødt til å styrke innsatsen. Jeg er glad for at vi allerede har startet, og ser fram til å legge fram stortingsmeldingen.

Tobias Drevland Lund (R) [11:44:00]: Sannheten er – gjennom de avsløringene vi også har sett – at i dagens Norge slipper altfor mange hvitsnippkriminelle unna når de unndrar millioner og milliarder av kroner fra fellesskapet. På den andre siden har vi friskt i minne Nav-skandalen og hvordan noen på Nav-tiltak ble urettmessig fengslet og straffet. Rødt mener vi trenger en omdreining i hva slags lovbrudd som prioriteres når det gjelder økonomisk kriminalitet. Vi trenger rett og slett en klassejustisreform der det får større konsekvenser å

drive med hvitvasking, bedrageri og annen alvorlig økonomisk kriminalitet, men da må de som bedriver denne kriminaliteten, først og fremst bli tatt.

Mitt spørsmål er: Er statsråden enig i at det er viktigere å ta dem som driver med storslått økonomisk kriminalitet, som «Exit»-gutta nede i Barcode, de som trikker, fikser og unndrar milliarder fra fellesskapet, enn det er å drive og plage en alenemor som har fått noen tusenlapper for mye i sosialhjelp?

Statsråd Emilie Mehl [11:45:00]: Jeg tenker det er viktig at vi gjør ting så ordentlig og skikkelig som mulig uansett hvilket samfunnsområde vi snakker om, og at det rettes opp der det har blitt gjort feil. Så er jeg helt enig i at den økonomiske kriminaliteten er et kjempeproblem for samfunnet, med dype forgreininger inn i veldig mange ting vi ikke ønsker, som jeg var inne på. Mennesker kan utnyttes, det kan skape dårlige forhold i arbeidslivet – listen over hvilke sider dette har, er veldig lang. Derfor er det viktig å skjerpe innsatsen og ta tak i det som er bakgrunnen for at representanten tar opp spørsmålet.

Dette er en samfunnsutfordring jeg tror vi aldri blir kvitt. Jeg tror vi kommer til å måtte leve med at folk vil prøve å utnytte smutthull og tjene urettmessige penger. Da må vi bli enda bedre på både etterforskning, utnytting av teknologi og ikke minst kapasitet.

Spørsmål 4

Presidenten [11:45:59]: Dette spørsmålet, fra representanten Erlend Svardal Bø til justis- og beredskapsministeren, vil verta teke opp av representanten Christine Bertheussen Killie.

Christine Bertheussen Killie (H) [11:46:21]: «Fremover må det stilles større krav til beredskapsarbeidet, og det er behov for en sektorovergripende trusselvurdering som grunnlag for langsiktig planlegging og prioritering. Et av forslagene fra Totalberedskapskommisjonen er å utarbeide en fireårig langtidsplan for den sivile beredskapssektoren, etter modell fra langtidsplanen for Forsvaret. Sivil beredskap utgjør sammen med Forsvaret grunnpillarene i folks trygghet.

Hvordan stiller statsråden seg til forslaget om en fireårig langtidsplan for den sivile beredskapssektoren?»

Statsråd Emilie Mehl [11:47:02]: Først og fremst er jeg veldig glad for at vi har gjennomført det å sette ned totalberedskapskommisjonen, sånn at vi har fått det produktet. Det var noe av det første Senterpartiet og Arbeiderpartiet gjorde da vi kom i regjering. Vi gjorde det før krigen i Ukraina brøt ut, og det ble jo høyaktuelt da

det skjedde. Det er et forslag vi har fremmet flere ganger i Stortinget, og som har blitt stemt ned av Høyre. Vi mente det var viktig fordi det er for lenge siden man har gått gjennom de samlede beredskapsressursene i samfunnet totalt sett, og det var for å kunne gjøre grep hvor man ser ting i sammenheng. Kommisjonen har jobbet med et veldig krevende bakteppe på grunn av krigen i Ukraina. Det er stormaktsrivalisering, det er klimaendringer, det er en situasjon nå hvor vi i større grad må ta høyde for at vi blir utsatt for sammensatte virkemidler som kan gå ut over det offentlige, men også private eller næringslivet.

Kommisjonen har levert en omfattende rapport. Vi skal senere i år legge fram en stortingsmelding hvor vi tar for oss de anbefalingene som er lagt fram, parallelt med at vi også skal utarbeide en ny langtidsplan for forsvarssektoren basert på forsvarskommisjonens rapport. Det er viktig for regjeringen at vi koordinerer de to arbeidene godt.

Som representanten tar opp, er et av totalberedskapskommisjonens forslag å lage en fireårig langtidsplan for sivil beredskap. Jeg tror vi allerede nå kan si at på grunn av de utfordringene vi står i, er det viktig å styrke vår samlede beredskap. Vi må komme tilbake til om akkurat dette er måten vi skal gjøre det på, men det er noe vi jobber med å se nærmere på mens vi jobber inn mot den stortingsmeldingen.

En langtidsplan for sivil sektor kan være et godt tiltak, men det er også noen vesentlige forskjeller mellom å lage en langtidsplan for forsvarssektoren og det å lage dette på sivil side, hvor det er mange ulike sektorer som er viktige, og som må inngå i en slik plan. Det kan også være andre tiltak som kan bidra til mer langsiktighet, f.eks. mer langsiktige disponeringer når vi jobber med budsjett eller andre ting, men det må vi komme tilbake til i stortingsmeldingen.

Christine Bertheussen Killie (H) [11:49:24]: Jeg takker for svaret. Målet må være å sikre at de totale ressursene benyttes på best mulig måte. Grunnberedskapen i Norge er god, men i forbindelse med ekstremværet sist uke har vi sett hvor sårbart systemet er. På det meste var 50 basestasjoner i nødnettet langs kysten nede samtidig under ekstremværet Ingunn. I sju dager var Husøy på Senja uten nødnett, tidvis også uten strøm og veiforbindelse ut. Forslag om sykehusstruktur, kutt i samferdselstilbud, energiknapphet og generell dyrtid gjør hverdagen mer utrygg. En helhetlig samfunnsutvikling krever at ulike prioriteringer og tiltak drar i samme retning. Hvordan opplever beredskapsministeren at samhandling på tvers, f.eks. mellom nasjonal transportplan og helseberedskap, fungerer i dag?

Statsråd Emilie Mehl [11:50:25]: Jeg tror noe av det de siste årene har vist oss, er at det å koordinere på tvers av sektorer er utrolig viktig. Vi har et sektorprinsipp i Norge som kan føre til at det blir for mye silotenkning hvis vi ikke gjør noe med det. Det har vært viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet etter at vi kom inn i regjering, å legge planer på tvers, snakke godt sammen og se de ulike sektorene i sammenheng når vi snakker om et beredskapsperspektiv.

For eksempel er det viktig for Norge i den situasjonen vi er i nå, at det er folk som ønsker å bo og leve sitt liv i Nord-Norge. Derfor har vi gjort mange tiltak i budsjettet for å skape bedre økonomi for barnefamilier, f.eks. i Finnmark. Det er først og fremst et grep for å ha gode familier, men det har også en side som handler om beredskap og langsiktig planlegging i denne sammenheng. Vi må tenke beredskap hele veien, også om ting som man kanskje ikke naturlig forbinder med det.

Christine Bertheussen Killie (H) [11:51:28]: Lokalkunnskap, nærhet og tilgang til ressurser er en forutsetning for god krisehåndtering. Det er en stor utfordring sett fra nord at stadig mer kritisk personell pendler inn til regionen samtidig som den demografiske utviklingen går i retning av færre folk i arbeidsfør alder. Det er ikke bare en utfordring for beredskapen, men en trend som rammer alle sektorer i samfunnet. Det er beredskap i at det bor folk i hele landet, og vi har ingen nasjonal sikkerhet om vi ikke har lokal sikkerhet. Nordområdene vises spesiell oppmerksomhet i kommisjonens arbeid, og det foreslås en egen beredskapssatsing for Troms og Finnmark. Mener også ministeren at en slik ekstraordinær satsing i nord er nødvendig, og hva mener ministeren må ligge til en slik satsing?

Statsråd Emilie Mehl [11:52:25]: Nordområdepolitikk og distriktspolitikk mener jeg henger nært sammen, og distriktspolitikk er utrolig viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering. Som jeg var inne på også i mitt forrige svar: Grep vi har gjort, som f.eks. å sette ned prisene på flyreiser, gratis barnehage og den typen ting, er nettopp for at det skal være mulig å bo og leve i Finnmark. I lys av den sikkerhetspolitiske endringen vi så, har vi lagt fram en proposisjon til Stortinget – Prop. 78 S for 2021–2022 – hvor vi f.eks. styrker politi og PST spesielt i nord, for å sikre tilstedeværelse, lokalkunnskap og nærhet til grensen til Russland i den spente situasjonen vi er i. Det er veldig viktig at vi tenker på dette på alle områder. Jeg håper vi også kan ha brede politiske flertall bak de løsningene som gjør det enklere å bo og leve i f.eks. Troms og Finnmark.

Spørsmål 5

Presidenten [11:53:21]: Dette spørsmålet, fra representanten Sofie Marhaug til energiministeren, vil verta teke opp av representanten Terje Kollbotn.

Terje Kollbotn (R) [11:53:31]: Eg vil gjerne stilla spørsmål til energiministeren:

«I 1962 gav Stortinget ein konsesjon for Røldal–Suldal kraftanlegg med heimfall til staten og inntil 1/3 til vertskommunane etter 60 år. Denne samfunnskontrakten vart fullstendig broten av Solberg-regjeringa i 2020 – eit regjeringsvedtak som er karakterisert som både eit lovbrøt og eit ran av vertskommunane.

Korleis vil statsråden syte for at kraftkommunane, t.d. Ullensvang og Suldal, som har stilt sine naturressursar til disposisjon for utbygging gjennom samfunnskontraktar, får sikra sine rettar og får meir att for det?»

Statsråd Terje Aasland [11:54:28]: Dette spørsmålet knytter seg til en sak som er avgjort av Kongen i statsråd, og som har vært grundig behandlet i Stortinget i to omganger. Ved kgl.res. 11. juni 2021 ble det gitt konsesjon for et eierskifte for vannkraftanleggene i Røldal–Suldal. Det var nødvendig med konsesjon for eierskifte og omgjøring av enkelte av vilkårene i eksisterende konsesjoner siden anleggene ble overdratt til et nytt selskap. Det nye selskapet ble opprettet av Lyse og Hydro i fellesskap, med Lyse som majoritetseier. Det nye selskapet, Lyse Kraft, er offentlig i henhold til vannfallrettighetsloven, og siden selskapet er offentlig, ble vilkårene om tidsbegrensning ved hjemfall i konsesjonen for anleggene fra 1962 omgjort. Dette følger av vannfallrettighetsloven.

Mens saken ble forberedt i departementet, behandlet Stortinget også Representantforslag 82 S for 2020–2021 om krav til miljøforbedringer og økonomisk kompensasjon. Stortinget fattet vedtak i februar 2021, som forvaltningen følger opp. Det pågår et arbeid med revisjon av vilkårene for RSK, som følges opp av Norges vassdrags- og energidirektorat.

I august 2022 fremmet representanten Sofie Marhaug et nytt representantforslag om miljøkrav og økonomisk kompensasjon knyttet til Røldal–Suldal. Saken ble behandlet i Stortinget 31. januar 2023. Det framkom også flere mindretallsforslag, men et stort flertall stemte for at representantforslaget ikke ble vedtatt.

Saken om vannkraftanleggene i Røldal–Suldal har vært godt behandlet Stortinget to ganger og med kort tid imellom. Saken om revisjon av konsesjonsvilkårene for kraftanleggene i Røldal–Suldal følges opp av forvaltningen. Dette gjøres i tråd med gjeldende regelverk og praksis og Stortingets vedtak i 2021. Hovedformålet med en revisjonssak er miljøforbedringer, men det vil

også bli vurdert om det er særlig grunnlag for å opprette et næringsfond eller andre økonomiske vilkår for kommunen.

Kommuner og fylkeskommuner nyter generelt godt av naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonsavgift og verdien av salg av konsesjonskraft. Dette er et komplisert regelverk som berører mange. I lys av at saken har vært behandlet i Stortinget to ganger tidligere, bør den ikke tas opp igjen til behandling nå.

Terje Kollbotn (R) [11:56:45]: La meg først få minne om at det var Gerhardsen-regjeringa som i 1962 gjennom ein kongeleg resolusjon vedtok ein forpliktande samfunnskontrakt i samband med den store kraftutbygginga i Røldal og Suldal. Vertskommunane skulle då gjennom heimfall sikre sine rettar og framtidige inntekter. Når då Solberg-regjeringa har oppheva dette vedtaket, er eigentleg spørsmålet mitt til statsråden og til dagens regjering: Vil dei på nytt no vurdere å ta initiativ til å få oppheva denne uretten frå førre regjering – ein urett som påførte vertskommunane Ullensvang og Suldal ubotelege skadar og tap av framtidige inntekter?

Statsråd Terje Aasland [11:57:52]: Som jeg sa og redegjorde for i mitt første svar: Vi vurderer nå vilkårsrevisjonene for Røldal–Suldal, og i den forbindelse vurderer vi også de økonomiske konsekvensene for kommunene. Her er det en situasjon hvor en normalt er veldig restriktiv, og det mener jeg er en fornuftig praksis å videreføre. Men dette vurderes, og sett i lys av det får vi komme tilbake igjen til hva som blir det endelige utfallet.

Ellers har jeg lyst til å understreke at det Gerhardsen gjorde i 1962, var fantastisk flott. Det sørget for at ikke minst representanten Kollbotn har hatt industriarbeid gjennom sitt yrkesaktive liv, og det synes jeg er veldig flott. Det Gerhardsen gjorde, var bra. Men det Stoltenberg gjorde i 2008, var også veldig bra. Da tapte vi en ESA-sak om hjemfallsrettigheter. Eierskapet til norsk vannkraft var satt under press gjennom det året, og en sto i fare for å liberalisere vannkraften. Det valgte Stoltenberg ikke å gjøre. Han sørget for at det ble et sterkt offentlig eierskap og en kontroll med vannkraftressursene våre, gjennom at en skal eie to tredjedeler av vannkraften. Det er en fin åpning der for at industrien kan være med og eie kraft, noe som også er av betydning for videre industriutvikling i landet.

Terje Kollbotn (R) [11:59:01]: Gerhardsen-regjeringa gjorde mykje bra for arbeidsfolk og for distrikta, men eg må antyde her at Gerhardsen-regjeringa hadde snudd seg i grava hadde dei visst kva Solberg-regjeringa gjennomførte. Ranet i Suldal og Røldal vil få eit etterspel.

Eg vil til slutt gjerne reise eit tilleggsspørsmål som er litt meir generelt, til statsråden, for veldig mange av kraftkommunane er i dag bekymra for at lov- og avtaleverk som skulle sikre desse kommunane kompensasjon for store naturinngrep og tap av tradisjonelle næringar, no er under press og kan bli endra. Då vil eg spørje: Kan statsråden i dag forsikre Stortinget og kraftkommunane at lovnaden som står i Hurdalsplattforma, vil bli følgd opp når det gjeld både Røldal–Suldal og ikkje minst den komande store saka om inntektsutjamning mellom kommunane?

Statsråd Terje Aasland [12:00:08]: Jeg kan forsikre representanten Kollbotn om at er det noe denne regjeringen er opptatt av, er det å sørge for at vertskommuner som stiller areal til disposisjon, ikke minst for utbygging av fornybar energi, sitter igjen med mer av verdiskapingen. Heldigvis har vannkraftkommunene – og det tror jeg vi må være enige om – vært ganske godt be- gunstiget gjennom det systemet som har vært. Det mener jeg er en kontrakt vi bør stå ved også i fortsettelsen, for det er viktig for troverdigheten rundt det å stille areal til disposisjon.

Vi har gjort betydelige endringer i utbyggingen av vindkraft, nettopp med tanke på vertskommunene. Per produserte kilowatttime ligger 2,3 øre av verdiskapingen igjen i vertskommunen. Det er et vesentlig bidrag for å få opp vindkraft, noe i hvert fall partiet til representanten Kollbotn er imot, men det er altså et viktig bidrag til det. De kontraktene vi inngår med kommunene som stiller areal til disposisjon, må være langsiktige og troverdige, og det er vi opptatt av i denne regjeringen.

Spørsmål 6

Abid Raja (V) [12:01:26]: «Menigheten Samfundet har nylig vært omtalt i Vårt Land. Menigheten har skoler i Kristiansand, Søgne og Egersund. Der lærer barna at kvinnene skal underordne seg mannen, og at mannen skal elske, ære, styre, regjere og forsørge sin kvinne. Barn og unge oppfordres til å ikke stemme ved valg eller delta i politiske partier. Likestillings- og diskrimineringsombudet mener undervisningen bryter med verdier som likestilling, likeverd og valgfrihet.

Hva tenker statsråden om at slik undervisning gis til elever ved disse skolene?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:02:05]: Opplæringen for alle barn og unge i Norge skal bygge på og gi elevene respekt og forståelse for viktige samfunnsverdier som likestilling, likeverd, toleranse og menneskerettighetene. I formålsbestemmelsen til privatskoleloven kommer dette bl.a. til uttrykk i en formulering om at

elevene skal forberedes til et ansvarlig liv i et fritt samfunn med forståelse, fred, toleranse og likeverd mellom kjønnene. Opplæringen skal også ha som formål og mål å utvikle respekt for menneskerettigheter og grunnleggende friheter.

Privatskoleloven åpner for at det kan godkjennes skoler på grunnlaget livssyn. Loven stiller krav om at læreplanene skal være jevn gode med læreplanverket for den offentlige skolen. Det betyr bl.a. at likestilling og likeverd skal være en del av skolens verdigrunnlag, og skolen skal formidle kunnskap og fremme holdninger som nettopp sikrer disse verdiene. Alle godkjente skoler skal gi opplæring i samsvar med de læreplanene som Utdanningsdirektoratet har godkjent.

Privatskolene påtar seg et stort samfunnsansvar, og jeg vil understreke at jeg har en klar forventning om at alle privatskoler driver sin virksomhet innenfor regelverket og den godkjenningen Utdanningsdirektoratet har gitt. Det er skolens styre som har ansvaret for at opplæringen skjer innenfor disse rammene.

Utdanningsdirektoratet fører tilsyn med skoler godkjent etter privatskoleloven. Dersom direktoratet i tilsyn avdekker forhold som er i strid med privatskoleloven, forskriftene til loven eller forutsetningene for godkjenningen, har direktoratet gjennom loven flere reaksjonsmidler. Når direktoratet vurderer egnet reaksjonsmiddel, skal det legges vekt på de verdiene som følger av formålsparagrafen i privatskoleloven.

Utdanningsdirektoratet åpnet høsten 2023 tilsyn med en av skolene til Menigheten Samfundet. Kunnskapsdepartementet er klageinstans for vedtak Utdanningsdirektoratet gjør i tilsyn, og jeg kan derfor ikke uttale meg om det pågående tilsynet. Jeg vil imidlertid understreke at jeg tar på alvor de opplysningene som er kommet fram i media om skolene til Menigheten Samfundet og de bekymringsmeldingene som Kunnskapsdepartementet har mottatt om disse skolene. På bakgrunn av disse opplysningene har jeg denne uken derfor bedt direktoratet om å utvide tilsynet for å få undersøkt om skolens praksis er i tråd med regelverket.

Abid Raja (V) [12:04:54]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg forstår at dette med enkeltsaker og pågående tilsyn kan være et problematisk område å gå så konkret inn på i spørretimen, men rent generelle betraktninger om hvordan privatskoleloven skal tolkes i lys av virksomheten på disse skolene, er å forvente. Slik statsråden viste til, er privatskoleloven veldig tydelig på at det er forventninger knyttet til de skolene. Som statsråden viste til, står det i § 1 nettopp at opplæringen skal «føre eleven til eit ansvarleg liv i eit fritt samfunn i ei ånd av forståing, fred, toleranse, likestilling mellom kjønna og venskap» osv.

Slik jeg tolker pensum for elevene, der man bl.a. fraråder kontakt med mennesker som driver med «falsk lære», kan det virke som om hele systemet er rigget til systematisk å bryte med den innledende paragrafen i privatskoleloven. Det er fint at statsråden har sagt at tilsynet skal utvides, men vil statsråden selv kalle inn representanter for disse skolene for å høre om denne praksisen faktisk medfører riktighet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:05:59]: Som jeg sa, er Kunnskapsdepartementet klageinstans for vedtak der Utdanningsdirektoratet har hatt tilsyn. Jeg kan derfor ikke uttale meg om det pågående tilsynet eller konkrete forhold ved skolen som direktoratet fører tilsyn med. Hvis jeg nå skulle gått ut og tatt konkret stilling til forhold ved skolen, ville jeg og departementet vært inhabil til å håndtere en klage. Det er uansett ikke klokt å forhåndskonkludere i spørsmål som skal vurderes nærmere i et tilsyn.

Jeg opplever at det representanten også spør om, er en vurdering av endringer i regelverket. Departementet gjør løpende vurderinger av om det er behov for endringer i regelverket, og jeg vil bl.a. vurdere om det kan være behov for å se nærmere på enkelte formuleringer i formålsbestemmelsen for å tydeliggjøre de verdibaserte kravene som ligger til grunn for godkjenningsordningen.

Abid Raja (V) [12:06:50]: Jeg tror det er mulig for statsråden faktisk å ha dialog om dette uten å gjøre seg inhabil, men det handler om at man har vilje til å kalle dem inn til departementet for nettopp å høre om den praksisen de utøver, og om det som har kommet fram, stemmer og medfører riktighet.

La meg ta et eksempel fra læreboken «Tro meg 9», utgitt på Samfundets forlag:

«Når du er ungdom, må du tenke over hvordan du kler deg. Mange gutter og jenter kler seg utfordrende. (...) Slikt kan vekke urette lyster hos det andre kjønn, og det utfordrer.»

Videre blir 14-åringene fortalt følgende:

«Gutter har et hormon som heter testosteron, mens jenter har østrogen. Hvis en gutt har for mye av det kvinnelige hormonet i seg, får han feminine trekk. (...) Likevel er det synd å leve ut legningen ved å leve i et seksuelt samliv med en av samme kjønn. Da skal vi ved Guds hjelp kjempe mot de onde lystene vi har i oss og ikke la dem bryte ut i handling. Uansett grunn eller motiv, sier Gud at det er synd, og da skal vi ikke gjøre det.»

Er disse sitatene fra en lærebok i ungdomsskolen i tråd med statsrådens forventninger til disse skolene?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:07:51]: Representanten burde kjenne godt til hvordan regelverket her

fungerer. Jeg gjentar at jeg ikke kan uttale meg om det pågående tilsynet i denne alvorlige saken det nå skal tas stilling til. Jeg kan heller ikke uttale meg om konkrete forhold ved skolen som direktoratet fører tilsyn med. Også det å kalle dem inn til møte ville blitt rolleblending og uryddig, så det kan jeg ikke gjøre, men representanten kan være trygg på at dette er en sak jeg følger nøye med på, og jeg vil handle deretter.

Spørsmål 7

Presidenten [12:08:27]: Dette spørsmålet, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til klima- og miljøministeren, er overført til kommunal- og distriktsministeren som rette vedkomande.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:08:37]: ««Mennesker har bygget ned naturen i mer enn 5 000 år. Nå er det på tide at naturen får sette rammene», skriv klima- og miljøministeren i ein kronikk på NRK Ytring 15. januar 2024.

Meiner statsråden at regjeringa sitt vedtak om å tilate eit stort steinbrot på toppen av fjellet Aksla i Bremanger for å skipe ut stein til asfaltproduksjon i Tyskland, i eit særmerkt og urørt natur- og kulturlandskapsområde av nasjonal verdi og på trass av alle faglege råd, er i samsvar med lovnaden om at frå no av skal «naturen få sette rammene»?»

Statsråd Erling Sande [12:09:24]: Regjeringa har forventningar om at kommunane tek omsyn til natur og klima i si planlegging, og det ser vi òg at skjer. Frå regjeringa si side la vi fram nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging for perioden 2023–2027, og der er omsynet til natur også gjeve stor plass. Dette gjev føringar for kva omsyn som skal varetakast i planlegginga. Nett no jobbar vi med forslag til nye statlege planretningslinjer for arealbruk og mobilitet som m.a. skal bidra til effektiv arealbruk og at ein ikkje byggjer ned meir natur enn det som er nødvendig. For å styrkje varetakinga av naturmangfaldet i kommunal planlegging har regjeringa i år òg sett av 50 mill. kr til dette føremålet.

Samtidig meiner regjeringa at det er heilt nødvendig at ein arealpolitikk også bidreg til utvikling over heile landet, og det er særleg viktig å sikre at det blir lagt til rette for vekst og utvikling i område med svak eller negativ utvikling i folketalet. I arealprosessane vil ulike viktige omsyn kunne trekkje i kvar si retning, og kommunane må då vege desse omsyna opp mot kvarandre. Eit ønske om bustadbygging og næringsetablering vil nokon gonger gå framfor omsyn til natur, friluftsliv og kulturminne.

Denne regjeringa meiner det er viktig å ta omsyn til det arbeidet kommunane gjer i arealplanlegginga. Kom-

munane forvaltar ressursar på vegner av både eigne innbyggjarar og fellesskapet. Det er vanskelege avvegingar som skal gjerast når naturverdiar blir sette opp mot andre verdiar, og eg er sikker på at dei fleste lokale folkevalde er opptekne av naturen og opptekne av nærmiljøet sitt. Eg er òg trygg på at kommunane og sektorstyresmaktene gjennom god dialog prøver å finne gode løysingar der vanskelege og viktige omsyn kan framstå som motstridande.

Regjeringa legg stor vekt på å utarbeide rettleiing til kommunane. God rettleiing og ei styrking av plankompetansen i kommunane er m.a. naudsynt for at det skal kunne gjerast grundige konsekvensutgreiingar i planprosessane, og for å finne fram til tiltak som kan avgrense, avbøte og eventuelt kompensere for tap av og skade på verdifull natur og kulturmiljø.

Saka om eit steinbrot på Aksla er eit prosjekt som er svært viktig for kommunen. Samfunnsnytta med arbeidsplassar og positive ringverknader for lokalsamfunnet er stor. Difor har kommunen og dei som eig tiltaket, gjort viktige tiltak for å avgrense dei negative verknadane på miljø, landskap og kulturminne gjennom endringar og føresegn i planar. Det er m.a. også gjeve føresegn om at eit anna mogleg uttaksområde på Gulestø blir teke ut av planen som følgje av dette. Eg har difor, etter grundige avvegingar der eg har vege både positive og negative sider opp mot kvarandre, valt å godkjenne reguleringsplanen for tiltaket.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:12:19]: Eg takkar for svaret.

La meg fyrst av alt få seie at eg er einig i at det er viktig at vi greier å få til næringsutvikling, vekst og utvikling i Distrikts-Noreg, og at Bremanger kommune, som både Sande og eg kjenner godt, er ein kommune der det er viktig. Men det er ein grensegang her. Det betyr ikkje at ein ut frå den logikken kan seie ja til absolutt alle tiltak som kjem.

I Bremanger er det eksempelvis no veldig spennande planar om ein ammoniakfabrikk på Holmaneset, eit veldig spennande og godt prosjekt, og det skjer interessante ting innanfor havbruk, fiskeri og reiseliv. Det er stor næringsutvikling, men det spesielle med akkurat denne saka er at vi i praksis snakkar om eit stort steinbrot som gjev arbeidsplassar i anleggsfasen, men medfører varige endringar på natur- og kulturlandskap der det er nasjonale og til dels internasjonale interesser som står på spel.

Kan statsråden seie litt meir om kva han tenkjer når ein får dilemmaet mellom at ein kommune i prinsippet vil ha alle lokale etableringar, men det er nasjonale verdiar det må vegast mot?

Statsråd Erling Sande [12:13:24]: Bremanger kommune er eit eksempel på ein kommune som også har sagt nei til naturinngrep på sitt areal, så det er ein levande debatt i den kommunen om kva ein kan seie ja til for å få til vekst og arbeidsplassar. Kommunen trekkjer fram at det også i driftsfasen av eit sånt anlegg vil gje 20–30 arbeidsplassar. Det er viktig i ein slik kommune.

Det eg synest dette er eit godt eksempel på, er at kommunen her har sagt at dei faktisk føretrekkjer eit steinbrot i det området der det ligg eit steinbrot i dag, kontra å bruke eit meir jomfrueleg område ein annan plass i kommunen, som dei då vel å ta ut av planen. Her er det både gjort tilpassingar frå kommunen si side, og det er gjort endringar, både at dette uttaksområdet er redusert med 30 pst. i forhold til den opphavlege planen, og at profilen på Aksla, dette fjellpartiet, blir bevart. Det gjer noko med korleis dette blir opplevd i naturlandskapet. Størrelsen på kaia blir halvert, og ho blir flytta for å tilpasse dette prosjektet.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:14:33]: Eg må seie eg synest statsråden hoppar noko lett over at sjølv om det er korrekt at sjølve steinbrotet er i samband med eit eksisterande brot og ei samlokalisering, er nettopp det at det skal byggjast ei ny utskipingshamn, knuseverk og anleggsområde òg ein del av prosjektet. Det kjem på ein annan plass, der ein må ta i bruk meir landskap, meir natur, og det medfører naturinngrep som kjem i tillegg til sjølve det eksisterande steinbrotet, som statsråden her snakka mest om.

Statsråden seier han har gjort sine avvegingar, men likevel: Den avgjerda statsråden no har gjort om å seie ja til dette prosjektet, er faktisk i strid med alle faglege tilrådingar, både frå fagstyresmaktene som har ansvar for natur og for kulturminne, og vi ser no at det òg kjem internasjonale protestar mot dette anlegget. Statsråden må erkjenne at natur- og kulturfagleg ekspertise strir mot det som her er føreslått.

Erling Sande (Sp) [12:15:40]: Fyrst har eg lyst til å påpeike at akkurat det med knuseverk og lagring av steinmassar er ei endring som er gjort nettopp for å ta omsyn til naturverdiane og korleis dette blir opplevd, ved at ein då har ei anna lagring av desse massane enn det som fyrst var tenkt. Dette er nok eit eksempel på at prosjektet har blitt modifisert. Det er òg ein styrke.

Miljøstyresmaktene løftar fram innvendingar dei har, for dei skal vurdere naturomsynet, og kulturminnesstyresmaktene skal vurdere omsynet til kulturminne. Når det kjem på eit politisk bord, må vi gjere ei heilskapsvurdering, der kommunen si meining og moglegheit til utvikling er ein bit av det, natur er ein bit, kulturminne er ein annan bit, og så må vi finne ein god balanse. Eg meiner at slik ein har jobba lokalt for å finne ein

balanse, gjennom både å redusere omfanget av dette inngrepet og å ta ut eit anna område, har ein funne ei god løysing på denne saka.

Spørsmål 8

Kari-Anne Jønnes (H) [12:16:56]: «Den 22. desember 2023 uttalte Arbeiderpartiets talsperson for høyere utdanning til NRK at hun kommer til å anbefale Arbeiderpartiet å stemme for å fjerne karakterkravene for opptak til lærer- og sykepleierutdanningene.

Er statsråden enig med representanten Selnes i at karakterkravene bør fjernes?»

Statsråd Oddmund Hoel [12:17:20]: Takk til representanten for eit godt spørsmål i rett tid. Diskusjonen om nivåkrav for opptak til sjukepleiar- og lærarutdanningane er samansett, og eg meiner det er viktig med ein informert og nyansert debatt i denne salen nett no. Når eg ikkje svarer eit klart ja eller nei på spørsmålet frå representanten, er det fordi eg ser fleire omsyn i saka.

Opptaksutvalet, som leverte rapporten sin til departementet hausten 2022, meinte at generell studiekompetanse skulle vere grunnlaget for opptak til høgare utdanning, og tilrådde å avvike nivåkrava. Eg kan slutte meg til at me prinsipielt bør unngå nivåkrav for opptak til lærar- og sjukepleiarutdanningane.

Me veit at mange som ønskjer å bli lærar eller sjukepleiar, bruker tida si på å forbetre karakterar. I staden kunne dei ha starta på utdanninga. Samtidig har me ei akutt krise i rekrutteringa til desse utdanningane. Hausten 2023 var det nær 2 000 ledige studieplassar ved lærar- og sjukepleiarutdanningar med nivåkrav.

Det er viktig for kvalitet og gjennomføring i utdanningane at me rekrutterer sterke studentar som kan bli gode yrkesutøvarar. Utdanna lærarar er viktige for sosial utjamning. Me treng gode lærarar, og me treng mange nok lærarar. I klasserommet må me satse på utdanna lærarar framfor personar utan lærarutdanning.

Det er nødvendig å ta opp fleire søkjarar til utdanningane enn me har gjort dei siste åra. Endra opptakskrav kan gje fleire studentar. Eg meiner likevel at behovet i lærar- og sjukepleiarutdanningane er ulike, og at diskusjonen bør sondre mellom utdanningane.

Eg ser det som mest aktuelt å vurdere å fjerne nivåkrava til sjukepleiarutdanninga. For lærarutdanningane er konsekvensane meir uvisse. Lærarar må vere sterke i faga dei skal undervise i, og masterutdanningane har høge krav til gjennomføring. Å lette på krava for opptak til lærarutdanningane ville krevje målretta tiltak for å følgje opp studentane. Eg har tillit til at universiteta og høgskulane kan gjere dette, men òg mellom dei er det ulike syn på opptakskrava.

Til våren legg eg fram ei stortingsmelding om opptak til høgare utdanning. Der vil eg følgje opp denne viktige diskusjonen.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:19:47]: Takk til statsråden for svaret.

Vi deler jo – og godt er det – både oppfatningen om betydningen av dyktige lærere og sykepleiere og viktigheten av å rekruttere nok studenter til de utdanningene. Betyr statsrådets svar at døren står på gløtt, altså at det kan være aktuelt å gå bort fra karakterkrav eller eventuelt senke terskelen for å komme inn på lærer- og sykepleierutdanningene?

Statsråd Oddmund Hoel [12:20:19]: Me endra opptakskrava til lærarutdanninga i 2022 og erstatta kravet om 4 i matematikk med eit krav om 3 dersom ein har 40 studiepoeng. Berre det har gjort at 1 800 søkjarar som ikkje tidlegare var kvalifiserte, har blitt kvalifiserte.

Det er heilt klart at me i den situasjonen som no har oppstått, med såpass store utfordringar når det gjeld rekruttering, er nøydd til òg å vurdere nivåkrava, men eg har i dag ikkje eit klart ja- eller nei-svar på kva me vil gjere, og eventuelt om me vil gjere det. Det vurderer me no i samband med stortingsmeldinga om opptakssystemet og stortingsmeldinga om profesjonsutdanningane, men det er rimeleg klart for oss at me ikkje kan fortsetje som me har gjort i dag, med den rekrutteringssituasjonen me ser.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:21:16]: Etter at kravet om 4 i matte ble innført for lærerutdanningen, og fram til pandemien, var det en økning i antall søkere. Det var også en økning i antall studenter som fullførte og besto den utdanningen. Jeg håper at statsråden vil ta de resultatene med seg i sin vurdering framover også.

Jeg oppfatter at statsråden holder døren på gløtt, både for lærerutdanningen og særlig for sykepleierutdanningen. Oppfattet jeg statsrådets første svar riktig, at det var mest aktuelt å gjøre noe med sykepleierutdanningen, at det der er nærliggende å forvente at karakterkravene vil bli fjernet?

Statsråd Oddmund Hoel [12:22:12]: Eg må gjenta at representanten ikkje vil få eit klart ja- eller nei-svar i dag, men eg understreka òg at me må sondre mellom sjukepleiarutdanninga og lærarutdanningane. Dei er ulike, dei har ulik lengd, og det å gjennomføre ei masterutdanning er meir krevjande enn det å gjennomføre ei treårig sjukepleiarutdanning.

Det som er det viktige for oss, er å sjå framover. Me tek med oss erfaringane karakterkrava har gjeve. Me må berre konstatere at rekrutteringa har gått kraftig ned, særleg til lærarutdanningane. Det er bekymringsverdig.

Eg kan heller ikkje høyre at Høgre har kome med nokon spesielt konkrete forslag til kva me skal gjere framover, men ser meir bakover, på kva som har skjedd under tidlegare regjering. Me ser framover, og me vurderer alle tiltak i samanheng.

Presidenten [12:23:13]: Då er sak nr. 2 avslutta.

Sak nr. 3 [12:23:15]

Referat

Presidenten [12:23:16]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er kartet for i dag ferdig handsama.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.24.

